

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres referanse:

Vår referanse:
25/116498 - 4

Sted, dato:
Oslo, 15.09.2025

Politidirektoratets høringssvar - Rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet

Politidirektoratet viser til Justis- og beredskapsdepartementets og Barne- og familiedepartementets høringsbrev av 14.05.2025 og høringsnotat vedrørende *De er våre barn – Om å holde hodet kaldt og hjertet varmt. Rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet*. Høringsfristen er satt til 15. september 2025.

Bakgrunn

Politidirektoratet har forelagt høringen for Kripos og politidistriktene, og har mottatt innspill fra politidistriktene Oslo, Innlandet, Sør-Øst, Sør-Vest, Vest og Trøndelag. Politidistriktenes innspill følger vedlagt dette samlede høringsinnspillet.

Agder politidistrikt har opplyst at de vil gi sitt høringsinnspill gjennom et felles høringsinnspill fra deltagerne i det etablerte tverretatlige samarbeidet omkring barn og unge som er plassert på barnevernsinstitusjoner i regionen, hvor Bufetat region Sør, Agder politidistrikt, kommunene i Agder representert v/KS Agder, Agder Fylkeskommune, Sørlandet sykehus v/klinikk for psykisk helse og Statsforvalteren deltar. Politidirektoratet er gjort kjent med hovedtrekkene i innholdet i dette høringsinnspillet, som departementene vil motta som et selvstendig innspill fra styringsgruppen i denne høringsprosessen.

Politidirektoratets overordnede merknader

Politidirektoratet har gjennomgått rapporten fra ekspertgruppen og registrerer at det foreligger en dissens. Politidirektoratets høringssvar og merknader knyttes til det som flertallet fremholder i rapporten. Ekspertutvalget oppgir å ha hatt kort tid til å utrede svært komplekse problemstillinger. Likevel oppfatter Politidirektoratet at rapporten er grundig og belyser viktige problemstillinger og viser kompleksiteten i utfordringene rundt ivaretagelsen av de som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. Herunder belyser rapporten overordnede spørsmål knyttet til dilemmaer og motstridene hensyn mellom samfunnsvern og individuell beskyttelse.

Politidirektoratet vil i det følgende vektlegge å kommentere særskilt på de tiltakene som ekspertgruppen presenterer, hvor Politidirektoratet har innspill til tiltaket. Utover dette støtter Politidirektoratet i det vesentligste de øvrige foreslåtte tiltakene.

Politidirektoratets merknader til de foreslåtte tiltakene

Det bemerkes at for tiltak 1 og 2 har Politidirektoratet mottatt innspill fra underliggende enheter som har vært dels overlappende. Vi har likevel forsøkt å skille innspillene i vår oppsummering, men viser særlig til vedlagte innspill fra politidistriktene og deres redegjørelse på disse to tiltakene. Politidirektoratets syn på tiltak 1 og 2 baserer seg på en helhetsvurdering av distriktenes samlede innspill.

Tiltak 1

Gul vest-rolle: Barnevernstjenesten skal ivareta koordinatorrollen i samarbeid om barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. Barnevernstjenesten styrkes i rollen med økte stillingsressurser og opplæring i samarbeidsledelse fra statsforvalter.

Oslo pd støtter ekspertgruppens forslag om at barnevernet bør gis en koordinerende rolle der flere etater samhandler rundt en ungdom, men at det må tas stilling til om barnevernet skal, og har myndighet, til å fylle en slik rolle også i situasjoner hvor det ikke er en aktiv barnevernssak. Oslo pd erfarer at når ansvaret for koordinering er uavklart ender gjerne politiet opp som koordinator uten å inneha ressurser, myndighet eller kompetanse til å fylle denne rollen. Videre peker distriktet på at det bør avklares hvorvidt en slik koordinering setter krav til samtykke, og eventuelt hvordan samhandling mellom tjenester skal ivaretas i tilfeller hvor samtykke ikke foreligger. Distriktet er særlig bekymret for at ungdom, der samtykke ikke foreligger, kan falle utenfor et koordinert tjenestetilbud.

Videre peker Oslo pd på betydningen av å benytte lokale strukturer og at lokalkunnskap og kjennskap til ungdommene og nærmiljøet er vesentlig for situasjonsforståelsen og beslutningsgrunnlaget for valg av tiltak. Akutte hendelser rundt målgruppen krever ofte umiddelbar innsats og fordrer at samhandling og oppfølging kan iverksettes umiddelbart. Oslo pd viser til hovedprinsipper for beredskapsarbeid¹ og at den struktur man arbeider etter under "krise" i størst mulig grad bør være lik den organisering man har i den daglige driften. Til ekspertgruppens forslag om at Bufetat/ BFE gis i oppdrag å koordinere og lede Rød knapp-samarbeidet på regionalt nivå, bemerker Oslo pd, med bakgrunn i likhetsprinsippet, at mottak av varsler bør håndteres kommunalt, for å sikre at beslutningstakere og utøvere kjenner de lokale forholdene, miljøene og de involverte personene. Dette bidrar til helhetlig situasjonsforståelse, trygghet i samordningen og raskere beslutningsprosesser.

Vedrørende ekspertgruppens problematisering av politiets dobbeltrolle ved samvirke og at politiet ev. kan løse dette ved å forlate rommet, peker Oslo pd på samvirkeprinsippet og at deling av personopplysninger kan ha stor betydning for politiets oppdragsløsning i krisearbeid og håndtering av ungdom og deres familier. Eksempelvis kan helseopplysninger om kognitiv fungering være avgjørende for politiets valg av tilnærming. Det vises for øvrig til Oslo pd sitt samlede innspill for tiltakene 1 og 2.

¹ "Hovedprinsipper i beredskapsarbeidet", Justis- og beredskapsdepartementet:
<https://www.regjeringen.no/no/tema/samfunnssikkerhet-og-beredskap/innsett/hovedprinsipper-i-beredskapsarbeidet/id2339996/>

Innlandet pd støtter tiltaket og påpeker at det er behov for bedre samarbeid og tydeligere beslutningslinjer. Tiltaket kan bedre ansvarsfordelingen og informasjonsdelingen i arbeid med målgruppen. Innlandet pd viser til at både kommune og politi ønsker tydeligere nasjonale retningslinjer for samhandling og koordineringsansvar, og imøteser at det gis nasjonale føringer for hvem som skal ha koordineringsansvaret, og at tjenestene må tilføres tilstrekkelig med ressurser for å ivareta ansvaret og følge opp sakene.

Tiltak 2

Rød knapp-samarbeid: Etablere en ny regional samarbeidsstruktur for politiet, barnevernstjenesten, Bufetat/ BFE og spesialisthelsetjenesten i saker med akutt og alvorlig bekymring for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet.

Vest pd støtter tiltaket og mener en slik fast samarbeidsstruktur er et meget godt og nødvendig tiltak.

Sør-Øst pd støtter tiltaket og viser til at de som involveres må ha tilstrekkelig fenomenforståelse og forebyggende kompetanse, og at en slik regional samarbeidsstruktur ikke må bli et forsinkende ledd.

Sør-Vest pd mener at en effektiv tverretattlig samarbeidsstruktur i saker hvor det foreligger en akutt og alvorlig bekymring for et barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet er nødvendig, og er enige i prinsippene for et slikt samarbeid, men påpeker at det må være rom for lokale tilpasninger for hvilke tjenester som er deltakere i samarbeidet. De viser til samarbeidsmodellen "PÅ TVERS" i Agder som har en god struktur på arbeidet.

Agder pd sine innspill til dette tiltaket er avgitt via et felles høringssvar ved styringsgruppa i institusjonsarbeidet i Agder, hvor politimester i Agder deltar. I høringsinnspillet som Politidirektoratet er gjort kjent med, listes det opp viktige erfaringer. De viser til behovet for at komplekse kriminalitetsutfordringer krever komplekse løsninger og at tverretattlig samarbeid er helt nødvendig for å få dette til.

Basert på erfaringene fra Agder pd vil Politidirektoratet trekke frem nødvendigheten av at et slikt samarbeid må være forpliktende og etableres som en varig struktur som forankres på virksomhetsledernivå. Det vises for øvrig til høringsinnspillet som sendes fra styringsgruppa direkte til departementene.

Politidirektoratets vurdering av tiltak 1 og 2

Politidirektoratet støtter tiltak som klargjør ansvarsforhold og styrker koordineringen, særlig i saker hvor institusjonsplassering foreligger. I utgangspunktet er vi positive til at barnevernstjenesten styrkes i rollen som koordinator. Som utvalget påpeker er det i komplekse saker behov for en koordinerende funksjon som har oversikt over helheten og sikrer at innsatsen fra ulike tjenester er samordnede. Dette krever klare roller, tydelig ansvar og definerte oppgaver i samarbeidet.

Politidirektoratet har likevel noen merknader til tiltak som omhandler koordinering av samhandling mellom ulike tjenester akkurat for denne målgruppen:

- Forholdet mellom det daglige lokalt forankrede arbeidet og det akutte knyttet til plassering institusjon må sees i sammenheng, særlig for å unngå uklare ansvarsforhold ved flytting mellom regioner/kommuner. Det vises her til erfaringer fra Agder-samarbeidet. Samarbeidet i Agder bør evalueres og tiltaket utredes nærmere før eventuelt rød knapp-samarbeid besluttet innført og iverksettes nasjonalt.

- Organisering for å håndtere akutte situasjoner eller kriser bør legges til allerede etablerte strukturer der det er mulig, og ligne mest mulig på ordinær oppgaveløsning.
- Slike tiltak må tilpasses både små og store kommuner og sikre at den praktiske gjennomføringen kan tilpasses lokale forhold.
- Løsningen bør også ha nødvendig fleksibilitet knyttet til å sikre barnets medvirkning og hvem barnet og familien har tillit og relasjon til. Tiltak må være dynamiske og kunne tilpasses barnets tillit og relasjon til hjelpeapparatet. Det er en kjent utfordring at mange i målgruppen har en dårlig relasjon til akkurat barnevernet og samtidig lav motivasjon til endring. Å lykkes med å vekke og bevare motivasjon hos disse barna er helt avgjørende. Slik også Oslo pd påpeker, må det vurderes hvilke utslag tiltaket kan gi i tilfeller der barnevernet ikke har aktiv oppfølging. Politidirektoratet mener derfor at det bør vurderes hvordan kommunen kan ivareta koordineringen for å ivareta disse hensynene.
- Erfaringsmessig består denne målgruppen av barn med store og sammensatte behov, ofte med helsemessige utfordringer. Valg av organisering må derfor sees i forhold til bruk av barnekoordinator og retten til individuell plan, og må også tilpasses et eventuelt straffegjennomføringsløp der Konfliktrådet eller Kriminalomsorgen er koordinator, for å unngå konkurrerende strukturer og parallelle løp. Det vises her også til pågående etablering av en-til-en oppfølging i flere kommuner. Erfaringer fra dette arbeidet bør sees i sammenheng.
- Valg av løsning må tuftes på barnets medvirkning fra start, herunder valg av struktur. Det er en kjent utfordring at brukertretthet kan oppstå ved at barn stadig presenteres for nye tjenester og hjelpere. Her er det en fare for at dette kan påvirke tilliten til det offentlige hjelpeapparatet og at tiltaket dermed får svekket effekt. Det er derfor viktig at slike strukturer for samhandling bygges rundt barnet og har tilstrekkelig fleksibilitet til å kunne tilpasses barnets behov. Dette er viktige premisser for å kunne vekke motivasjon for endring hos barnet og komme i posisjon for å skape reell endring og positiv utvikling.

Politidirektoratet merker seg ekspertgruppens omtale av politiets rolle i et slikt rødt knapp-samarbeid og at det fremgår at samarbeidet er avgrenset til å handle om barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet, og at saker ofte vil meldes inn av politiet, og at politiets deltagelse i avklaringsmøtet, for eksempel kan handle om å gi informasjon om alvorlighetsgrad og hyppighet i lovbruddene. Til dette bemerkes det at politiets rolle og hjemler for deltagelse bør utredes nærmere. En av intensjonene for politiets deltagelse i det omtalte avklaringsmøtet er å gi informasjon om alvorlighetsgrad og hyppighet i lovbruddene og dele opplysninger med øvrige etater. Anbefalingen fra Agder er at man bør se på hvilke muligheter som ligger innenfor dagens lovverk for å dele informasjon, og tydeliggjøre dette handlingsrommet.

For alle forsterkede tiltak for målgruppen minner vi om viktigheten av å ikke etablere glippsoner ved viktige overganger i ungdommers liv. Enten det gjelder ved flytting, skolebytte, men særlig ved overgangen fra barn til voksen (myndighetsalder).

Vedrørende navn på tiltakene mener Politidirektoratet at disse kan fungere som arbeidstitler i en utforskningsfase, men at varig omtale ikke bør omhandle metaforbruk, for å unngå sammenblanding med tiltak i andre sektorer eller ulik fortolkning om tiltakets funksjon.

Tiltak 3

Utrede endringer i reglene om taushetsplikt og informasjonsdeling. Det bør i arbeidet sees særskilt ses hen til den danske retsplejeloven § 115

Oslo pd støtter ekspertgruppens anbefaling om at det utredes endringer i regelverket rundt taushetsplikt og informasjonsdeling slik at reglene for informasjonsdeling ikke blir et hinder for et godt samarbeid mellom sektorene.

Sør-Øst pd viser til taushetsplikten som en barriere for samarbeid, men at politiets adgang til å dele opplysninger er videre enn for eksempel for helsemyndighetene, og at dagens regelverk bør forenkles. Politidistriktet viser til den danske rettspleieloven, hvor det i forebyggende øyemed kan deles opplysninger, men hvor opplysningene ikke kan benyttes i etterforskningsøyemed, og mener at dagens straffelov kan ivareta reguleringen av et slikt eventuell brudd på taushetsplikt.

Innlandet pd viser til varierende tolkning av reglene om taushetsplikt og støtter at det er et behov for at regelverket både materielt og i sin utforming legger bedre til rette for informasjonsdeling av taushetsbelagte opplysninger mellom offentlige tjenester. Ved eventuelle endringer i regelverket vil det være behov for å utarbeide gode retningslinjer. Videre viser Innlandet pd til at ikke alle kommuner har etablert SLT-modellen og at det i en utredning bør vurderes å gjøre samordningsmodellen lovpålagt.

Politidirektoratet støtter tiltaket og imøteser arbeidet til den nylig etablerte ekspertgruppen² om samarbeid og informasjonsdeling i kriminalitetsforebyggende arbeid, som skal utrede tverrfaglig samarbeid og informasjonsdeling på individnivå for å forebygge barne- og ungdomskriminalitet, ekstremisme og mishandling i nære relasjoner.

Tiltak 7

Utvikle multisystemiske tiltak som treffer flere barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet

Politidirektoratet støtter tiltaket og viser samtidig til Sør-Øst pd som støtter økt bruk av MST og peker på behovet for tilstrekkelig varighet av tiltaket for ønsket effekt, samt Vest pd sin uttalelse om at det må jobbes helhetlig gjennom et multisystemisk fokus for denne målgruppen.

Tiltak 8 og tiltak 9

Økt utbredelse av voldsspesifikk behandling til barn, samt Tilbud til barn som har skadelig seksuell atferd må ses i sammenheng

Sør-Øst pd understreker at forebyggende innsats starter i tidlig alder og at eksempelvis tiltak om sinnemestring bør iverksettes allerede på barnehage-nivå, og støtter samtidig at tilbud til barn som har skadelig seksuelle adferd må sees i sammenheng.

Politidirektoratet støtter tiltak som rettes mot barn med sammensatt utfordringsbilde og viser til Oslo pd sitt høringssvar som understreker at forebyggende innsats må være langsiktig, og at man bør unngå fragmenterte tiltak med kortsiktig varighet og prosjektbasert finansiering og utforming. Tiltak for målgruppen barn med volds- eller skadelig seksuell adferd bør være tilgjengelige og varige over tid for å møte barnas behandlingsbehov.

² Ekspertgruppen om samarbeid og informasjonsdeling i kriminalitetsforebyggende arbeid
<https://nettsteder.regjeringen.no/esika/>

Tiltak 10

Tydeligere retningslinjer for etterforskning av U15-saker

Trøndelag pd peker på et stort behov for generelle retningslinjer på dette området for å sikre likebehandling og rettssikkerhet.

Sør-Øst pd peker på likebehandling og at det bør gis klare retningslinjer for hvilke kriminalitetstyper som skal etterforskes, og at en barnets beste-vurdering bør ligge til grunn for vurderingen av iverksettelse av en eventuell etterforskning, og fremholder at Riksadvokaten bør komme med en anbefaling på hvordan disse sakene behandles i politidistriktet.

Innlandet pd støtter at det etableres tydeligere retningslinjer for etterforskning av U15-saker og at bruken av gjenopprettende prosess (konfliktråd) økes for denne type saker.

Sør-Vest pd ser både fordeler og ulemper med slike retningslinjer og viser til tilsvarende prosess tilbake i 2004, der Riksadvokaten tidligere har vurdert slike retningslinjer, men hvor Riksadvokaten ved brev av 23. april 2004 informerte politimestrene og statsadvokatene om at embetet hadde falt ned på at det ikke var hensiktsmessig å gi retningslinjer. Sør-Vest pd mener at det er forholdsvis klart i hvilke tilfeller etterforskning er hensiktsmessig, og at man i hvert fall for alvorlig og gjentatt kriminalitet har klart for seg hvor bredt etterforskningen bør innrettes.

Politidirektoratet viser til Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot barne- og ungdomskriminalitet³ hvor Riksrevisjonen mener at mangelfull etterforskning, manglende oppfølging fra barnevernstjenesten og lite bruk av mekling i konfliktrådet kan medføre at unge som begår lovbrudd kan fortsette sin kriminelle aktivitet. Statsråden viser i sin merknad til rapporten til at det er gitt tydelige styringssignaler til politiet om å prioritere straffesaker (etterforskning) av barn og unge.

Politidirektoratet understreker at etterforskning tilligger Riksadvokatens ansvarsområde, herunder ansvaret for fagledelse og utarbeidelse av eventuelle retningslinjer. Barne- og ungdomskriminalitet er omtalt i Riksadvokatens prioriteringsrundskriv for 2025 og Politidirektoratet har jevnlig dialog med Riksadvokatembetet om prioriterte områder og vil vurdere behovet for dialog om denne anbefalingen.

Tiltak 11

Etablere trygghetsprogrammet for fornærmede barn i alle politidistrikt

Innlandet pd støtter tiltaket og ber om at det utarbeides en nasjonal standard/føring med mulighet for lokale tilpasninger.

Sør-Øst pd viser til gode erfaringer med trygghetsprogrammet, men at dagens praksis ansvarliggjør kommunene, men at innsatsen er basert på frivillig deltagelse, og mener at tiltaket må utredes nærmere før innføring for å unngå at politiet pålegges et større ansvar og at kommunens rolle nedtones. Sør-Øst pd stiller spørsmål ved om et slikt program knyttet til SLT-samarbeid fremtvinger et behov for pålagt etablering av SLT for kommunene, og at man også bør vurdere Støttesentrene for kriminalitetsutsatte og barnehusenes involvering i dette arbeidet.

Sør Vest pd støtter tiltaket og har allerede besluttet implementering lokalt.

³ Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot barne- og ungdomskriminalitet - Dokument 3:15 (2024–2025) <https://www.riksrevisjonen.no/rapporter-mappe/no-2024-2025/myndighetenes-innsats-mot-barne-og-ungdomskriminalitet/>

Vest pd ser svært positivt på at det etableres trygghetsprogram for å gi tilbake trygghet og forebygge utvikling av kriminalitet hos offer.

Politidirektoratet viser til Oslo pd sitt høringsinnspill som omtaler trygghetsprogrammet. Selv om trygghetsprogrammet er en systematisk oppfølging av alle barn og ungdom under 18 år som har vært utsatt for vold, ran, trusler eller seksuallovbrudd, eller er vitne til dette, så dreier tiltaket seg, til tross for navnet "Trygghetsprogram", i hovedsak om en samtale. Videre oppfølging utføres av politiet selv eller andre, hovedsakelig gjennom samtaler. Oppfølgingen gjøres av en såkalt trygghetsguide som ikke nødvendigvis er politi, men en voksen som ungdommen har tillit og relasjon til. Politidistriktet erfarer at de fleste som får tilbud om en Trygghetsoppfølging ikke anser det som nødvendig, men setter stor pris på at politiet tar kontakt, og at behovet for å gjenskape trygghet er stort også hos voksne foresatte, noe som utfordrer politiets kapasitet. Det pekes derfor på behovet for et lavterskel tilbud med psykologiske tjenester i bydelene som har kapasitet og ressurser til å ta imot de som trenger akutt hjelp, også av mindre alvorlig karakter.

Politidirektoratet merker seg at ekspertgruppen viser til at trygghetsprogrammet allerede er etablert i flere distrikter, og at det er utarbeidet veileder med beskrivelser og maler for hvordan programmet gjennomføres i praksis, og mener derfor at tiltaket ikke krever nærmere utredning.

Politidirektoratets vurdering

Politidirektoratet vurderer at trygghetsprogrammets oppgaver i dag i stor grad er overlappende med oppgavene til politiets Støttesenter for kriminalitetsutsatte. Vi anbefaler derfor ikke at Trygghetsprogrammet innføres i alle politidistrikt, men ses i en større sammenheng og i lys av støttesentrenes oppgaver og rolle. Det vises her til pågående evaluering av støttesentrene som vil gi mer innsikt om dette arbeidet. Sluttrapport skal foreligge høsten 2025.

Politidirektoratet anbefaler også at det revurderes hvordan tiltaket omtales. Det vises her til Oslo pd sin egen beskrivelse av at programmet i praksis dreier seg om en samtale. Begrepet *program* bør benyttes med varsomhet, da dette indikerer både et visst omfang og medfølgende krav til metodebruk, kvalifikasjoner, notoritet og evaluering, samt forventninger til likebehandling og brukerrettigheter, eksempelvis klageadgang.

Forebyggende tiltak som retter seg mot unge kriminalitetsofre imøtesees, men det bør utredes hvem som bør ha ansvaret for en slik oppfølging og hvordan slik oppfølging best bør rigges i forhold til etablerte strukturerte tilbud for oppfølging av kriminalitetsofre, for å unngå fragmentering av tilbudet.

Mange unge lovbrøyttere er samtidig offer for kriminalitet, og det bør utredes hvordan man mer systematisk kan ivareta deres oppfølgingsbehov knyttet til manglende trygghet med risiko for ny kriminalitet med rot-årsaker i opplevd utrygghet, konflikter og hevnsituasjoner.

Det anbefales derfor at det foretas en helhetlig evaluering av politiets arbeid med offeroppfølging, herunder bruk av samtaler omtalt som "trygghetssamtaler" og forebyggende oppfølging som omtales som "trygghetsprogrammet", for å sikre et forsvarlig kunnskapsgrunnlag før tiltaket eventuelt innføres nasjonalt. En slik evaluering vil også kunne avdekke behov for juridiske avklaringer og graden av inngripen fra politiets side da politiets oppgaveløsning må ha klare juridiske rammer og lovregulert inngripen.

Tiltaket omtales som en systematisk oppfølging og virker å omhandle mer enn råd og veiledning, noe som utløser behov for å avklare rammer for samtykke, klageadgang, notoritet og innsyn mv. I og med at tiltaket rettes mot barn vil også krav om en

forsvarlig barnets beste-vurdering foreligge. Per i dag kan ikke Politidirektoratet se at trygghetsprogrammet slik det er omtalt, er modent for en nasjonal utrulling. Det vil også utløse økonomiske og administrative kostnader knyttet til opplæring, implementering og kontroll med etterlevelse, som bør utredes nærmere.

Politidirektoratet støtter ekspertgruppens vurdering i at barnehusene ikke pålegges ytterligere oppgaver knyttet til offeroppfølging. Politidirektoratet støtter at en eventuell utvidelse av trygghetsprogrammet eller mer systematisk offeroppfølging følges opp med følgeforskning/evaluering.

Tiltak 12

Utvidet bruk av gjenopprettende prosess i U15-saker

Sør-Øst pd støtter tiltaket og viser til at særlig voldssaker kan være egnet, men at det er behov for forenkling av rutiner for innhenting av samtykke og økt kunnskap om gjenopprettende prosess i politiet for å utvide bruken. Politidistriktet peker på behovet for økt bruk av gjenopprettende prosess også for saker der gjerningspersonen er over 15 år, og foreslår derfor at det samtidig kan vurderes om en forenkling av samtykket også skal gjelde for barn og unge mellom 15 og 18 år, forankret i en vurdering av barnets beste. Sør-Øst pd støtter at forenkling vurderes både for samtykke til å oversende en pågående straffesak til konfliktrådet for behandling, og for samtykke til å overføre og dele opplysninger fra henlagt straffesak til konfliktrådet.

Sør-Vest pd støtter tiltaket, men peker på samtykke-problematikk som en hindring, og poengterer at økt overføring ikke nødvendigvis fører til økt mekling, og tar derfor forbehold med begrunnelse i at det er "etisk betenkelig å skulle sende over en sak som eksempelvis gjelder integritetskrenkelser til konfliktrådet dersom offeret ikke uttrykkelig har samtykket til å møte gjerningspersonen i megling. Mange vil oppleve selve oversendelsen fra politiets side som en forventning om deltakelse. For det andre vil et manglende samtykke fra den mistenkte ofte bunne i at vedkommende ikke erkjenner å ha gjort den straffbare handlingen og/eller ikke er klar til å ta ansvar for denne. Felles for begge situasjoner er at saken egentlig ikke er egnet for megling".

Politidirektoratet støtter tiltaket, og viser til at det allerede er inngått en samarbeidsavtale mellom Politidirektoratet og Sekretariatet for konfliktrådene med intensjon om å øke bruken av konfliktråd og gjenopprettende prosess også for denne målgruppen, men at tiltaket må sees i sammenheng med behov for avklaringer knyttet til samtykkeproblematikk og informasjonsdeling/taushetsplikt, og at saker prioriteres ut fra størst mulig forventet kriminalitetsforebyggende effekt. Det vises i denne sammenheng til Vest pd som støtter utvidet bruk av gjenopprettende prosess for barn under 15 år i de riktige sakene.

Tiltak 13

Etablering av lokale hurtigspor i U18-saker over hele landet

Oslo pd og Sør-Øst pd støtter og ønsker tiltaket velkomment.

Sør-Vest pd støtter innføring av et lokalt hurtigspor i U18-saker, og mener at dette kan gi en gevinst for samfunnsvernet, men peker på behovet for tilstrekkelig finansiering, særlig med tanke på hurtig, men samtidig tilstrekkelig kvalitetsmessig etterforskning.

Innlandet pd støtter at det bør innføres hurtigspor ved alle landets politidistrikter, men påpeker at tiltaket vil kreve økte øremerkede ressurser/prioriteringer gjennom hele straffesakskjeden.

Politidirektoratet støtter tiltaket og viser til allerede pågående oppdrag ref. Tildelingsbrev/suppl. tildelingsbrev for inneværende år om etablering av hurtigspor i Oslo pd, Agder pd, Øst pd, og Vest pd.

Tiltak 14

Økonomisk støtte til mentorordninger for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet

Politidirektoratet støtter tiltaket med henvisning til Vest pd sitt innspill om at de har gode erfaringer med mentorordninger for å forebygge radikaliserings.

Tiltak 18

Vurdere om fengslingsfristen i kjennelser om varetekt unntaksvis bør kunne settes til fire uker for barn

Sør-Øst pd gir i sitt innspill støtte til tiltaket, i de tilfellene hvor 2 uker fengsling åpenbart er for kort tid.

Politidirektoratet støtter ekspertgruppens anbefaling om at det bør vurderes behovet for å innføre en hjemmel for at domstolen i unntakstilfeller kan sette fengslingsfristen i kjennelser om varetekt av barn under 18 år til fire uker. Politidirektoratet presiserer at dette unntaksvis bør gjelde, og kun i de tilfeller det vil være til barnets beste. Kapasitetsutfordringer eller ressurs hensyn kan ikke være grunn til å holde barnet i varetekt utover to uker.

Tiltak 20

Endringer i barnevernsloven som skal bidra til at barn som bor på institusjon får bedre og mer individuelt tilpasset hjelp og beskyttelse. Barnets behov skal i større grad være styrende for om det skal være et institusjonsopphold, lengden på oppholdet og for hvilke begrensninger og inngrep som kan benyttes overfor barnet. Endringene har også som formål å styrke barnets rettssikkerhet og rett til medvirkning.

To politidistrikt støtter de foreslåtte endringene i barnevernsloven. Vest pd omtaler de foreslåtte endringene i barnevernslovens kapittel 10 som viktige og gode tiltak, men påpeker på behovet for at representanter hos statsforvalter og Helse- og barnevernsnemnda, i større grad enn nå, innehar kompetanse om institusjonsopphold for akkurat denne målgruppen. Videre peker Vest pd på viktigheten av at tiltakene som skal romme de mest utfordrende ungdommene får bedre rammevilkår i behandlingen av disse. Sør-Øst pd støtter forslaget om å ta ut begrepet "tvang" fra barnevernsloven kapittel 10 og i stedet bruke begrepene "begrensninger", "inngrep" og "fysisk makt".

Sør-Vest pd viser i sitt høringsinnspill til NOU 2023:24, og peker på behovet for at justissektoren bør gis et større ansvar for samfunnsvernet, men at ekspertgruppen ikke kommer med nye og effektive virkemidler for justissektoren for å skape et samfunnsvern.

Politidirektoratet vurderer at det fortsatt er behov for å utrede nærmere hvordan hensynet til barnets beste og barnets behov skal ivaretas i avveining mot behovet for samfunnsvern, og hvordan til dels motstridende hensyn skal ivaretas i eller utenfor barnevernet eller i skjæringspunktet mellom justissektoren og andre instanser.

Politidirektoratet antar at disse problemstillingene vil ivaretas i den videre oppfølgingen av NOU 2024:23. Det vises her til ekspertgruppens rapport punkt 5.2.2 og omtalen av pågående prosess om at forslagene i NOU 2024:23 er til vurdering i Barne- og familiedepartementet.

Politidirektoratet støtter for øvrig innretningen på tiltak 20 og vurderer de foreslåtte endringene i barnevernsloven som adekvate.

Med hilsen

Bjørn Eirik Vandvik

Avdelingsdirektør

Marte Kristine Ødegård Lund

Fagdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringsinnspill - Høring - Rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet - Innlandet politidistrikt

Høringsinnspill - Høring - Rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet - Oslo politidistrikt

Høringsinnspill - Høring - Rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet - Sør-Vest politidistrikt

Høringsinnspill - Høring - rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet - Vest politidistrikt

Høringsinnspill - Rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet - Trøndelag politidistrikt

Høringsinnspill - Rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet - Sør-Øst politidistrikt

Kopi:

Barne- og
familiedepartementet

Postboks 8036 Dep

0030

Oslo

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
25/116498 - 2

Vår referanse:
25/116804 - 3

Sted, dato:
Stavanger, 04.07.2025

Høringssvar fra Sør-Vest politidistrikt vedrørende rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet

Sør-Vest politidistrikt ønsker å gi innspill på et utvalg av tiltakene i rapporten fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet.

Innledningsvis ønsker vi å gi en overordnet kommentar til NOU 2023: 24.

Utredningen beskriver flere tiltak som kan gi en positiv gevinst for samfunnsvernet gjennom bieffekter av bedre barnevernstjeneste og hjelpetiltak.

I perioden fra hjelpetiltak besluttet og gjennomføres, og til de konkret får virkning på barnets (kriminelle) atferdsmønster, må det finnes en tydeligere ordning for effektivt samfunnsvern. Som beskrevet i utredningen, tar det tid før tiltak virker.

Politidistriktet merker seg imidlertid at hensynet til samfunnsvern som mål i seg selv for tiltak mot aktuell målgruppe fra statens side, får mindre plass i utredningen. Når man så tydelig fastholder at barnevernstiltak aldri skal ha samfunnsvern som begrunnelse, slik mandatet og også øvrige utredninger legger opp til, burde det vært utforsket noe nærmere om det finnes tiltak som kunne sikret at justissektoren parallelt med hjelpetiltak kunne ivarettatt samfunnsvernet bedre. Det finnes flere slike tiltak i dag, slik som oppholdsforbud og surrogater for varetekt, men likevel synes det å være et behov for økt samfunnsvern i tilfeller hvor ungdom begår gjentatte og alvorlige integritetskrenkelser mot andre barn, og hvor straffeprosessuell frihetsberøvelse i eksisterende fengselstilbud ikke er aktuelt.

Sør-Vest politidistrikt mener at hensynet til ungdommer og andre barn som har en kontaktflate mot barn som begår alvorlig kriminalitet, må veie tungt når en vurderer hva samfunnet skal kunne foreta seg overfor barn som av ulike årsaker begår gjentatt og alvorlig kriminalitet. Kontaktflater kan oppstå gjennom omgangskrets, nærmiljø, eller skole og arbeid. Den kan også være en konsekvens av mer tilfeldig kontakt når barn og unge ferdes i det offentlige rom. Felles fore begge kontaktflatene er at unge kanskje vanskelig kan velge bort slik kontakt. Eksempelvis må en del unge passere gjennom

sentrale trafikknutepunkter for å komme seg til skole eller fritidsaktiviteter. Alvorlige straffbare handlinger begått mot unge fornærmede, ofte i nærheten av disse punktene, kan få alvorlige konsekvenser for deres livsutfoldelse og trygghetsfølelse.

Enkelte barn som begår alvorlig og gjentatt kriminalitet, kan i perioder gjøre at omgivelsene føler at samfunnet er "maktesløse" for å stanse alvorlig kriminalitet. Enkelte barn opptrer flere i felleskap, og bygger nærmest en fryktt kapital i sitt lokalmiljø gjennom volds- og trusselhandlinger som kanskje også deles i sosiale medier. Samfunnet har en legitim forventning til at slik svært synlig kriminalitet forhindres og stanses. Politiet kan på sin side oppleve at ungdom stanses i straffbare hendelser eller bringes til institusjon etter at alvorlig kriminalitet er begått, bare for senere å rømme fra institusjonen igjen, og på ny begå alvorlig kriminalitet som vold og ran. Vi skjønner at det kan være vanskelig å finne en løsning på dette.

Mange av tiltakene som foreslås i rapporten, vil ganske sikkert hjelpe på utfordringer rundt rømming. Poenget er her at for samfunnet vil det imidlertid ha en effekt for samfunnsvernet i tiltaksperioden dersom man forhindrer at barn kan "sprengte seg ut" av institusjonen og begå kriminalitet "på rømmen". Det er betenkelig, og legger bånd på store ressurser, at enkelte barn kan rømme fra en institusjon gjentatte ganger, uhindret av barnevernsansatte enten på grunn av (opplevde) mangler på hjemler for maktbruk og/eller på grunn av vold og trusler, for deretter å begå kriminalitet frem til politiet kan spore dem opp og tilbakeføre dem.

Ettersom barnevernet ikke skal ha ansvar for samfunnsvern, må justissektoren få mer effektive virkemidler for å hindre ny gjentatt og alvorlig kriminalitet i perioden frem til hjelpetiltak kan bryte et kriminelt mønster.

Vi hitsetter følgende fra NOU:2023:24 på side 107;

"Utvalgets forslag til ny innretning av institusjonstilbudet er avgrenset til det som følger av barnevernets formålsparagraf. Dette forutsetter at samfunnsvernet, i tråd med sektorprinsippet, ivaretas av justissektoren. Utvalget mener dette krever at justissektoren tar et tydeligere ansvar enn tidligere for barn mellom 15 og 18 år som begår alvorlige kriminelle handlinger og utgjør en fare for andre. Utvalget vil understreke at det kun er få barn dette dreier seg om, men risikoen for alvorlig skade er høy. Det er uansvarlig at noen barn gjentatte ganger og over lang tid er til fare for andre uten at samfunnet beskytter både dem selv og andre på forsvarlig måte."

Og videre på side 108;

"Barna i barnevernsinstitusjonene som utfordrer samfunnsvernet, kjennetegnes av manglende motivasjon for å delta i behandling, gjentatte rømninger og at de begår svært alvorlig kriminalitet som grov vold, overgrep og drapsforsøk. Noen av barna har tilknytning til kriminelle gjenger (Bufdir, 2019a)"

Sør-Vest politidistrikt ser ikke at ekspertgruppens kommer med nye og effektive virkemidler for justissektoren for å skape et samfunnsvern gjennom å hindre ny gjentatt og alvorlig kriminalitet fra gruppen nevnt ovenfor, i perioden frem til hjelpetiltak kan bryte et kriminelt mønster, utover tiltakene knyttet til pilotering knyttet til fengselsplasser for barn. Som nevnt over, ligger imidlertid en vesentlig del av samfunnsvernet også i møte med barn som utøver alvorlig og gjentatt kriminalitet, men som ikke skal frihetsberøvelse straffeprosessuelt.

Under følger innspill på tiltakene i rapporten fra ekspertgruppen.

Tiltak 2- Rød knapp-samarbeid

Vi mener at en effektiv tverretattlig samarbeidsstruktur i saker hvor det foreligger en akutt og alvorlig bekymring for et barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet er nødvendig.

Prinsippene for slikt samarbeid er vi enig i, men det bør gis rom for lokale tilpasninger for hvilke tjenester som er deltakere i samarbeidet. Sør-Vest politidistrikt mener samarbeidsmodellen "PÅ TVERS" i Agder har en god struktur på arbeidet.

Tiltak 10- Tydeligere retningslinjer for etterforskning av U15-saker

Sør-Vest politidistrikt merker seg at ekspertgruppen anbefaler at Riksadvokaten tydeliggjør i sine retningslinjer i hvilke tilfeller og på hvilken måte politiet skal etterforske saker der antatt gjerningsperson er under 15 år.

Politidistriktet ser både fordeler og ulemper med dette, men vil påpeke at Riksadvokaten tidligere har vurdert slike retningslinjer. Ved brev av 23. april 2004 informerte Riksadvokaten politimestrene og statsadvokatene om at embetet hadde falt ned på at det ikke var hensiktsmessig å gi retningslinjer, og uttalte at:

"Eventuelle retningslinjer blir lett enten så generelle at de gir liten veiledning eller, hvis de gjøres konkrete, for begrensende."

Og videre at

"Flere høringsinstanser er inne på at det kan være noe usikkert hvor bredt etterforskningen bør legges opp. Også dette er et utpreget skjønnsmessig spørsmål hvor det er vanskelig å gi retningslinjer som kan gi god veiledning i konkrete saker."

Riksadvokaten begrenser seg i denne omgang til å gi uttrykk for at ved etterforskning av barn under 15 år bør det styrende være at politiet gjennom sin etterforskning skal gi et best mulig bidrag til å stanse en mulig kriminell karriere på et tidlig tidspunkt. Riksadvokaten minner i denne sammenheng om, slik flere av politimestrene er inne på, at etter straffeprosessloven § 226 første ledd bokstav d kan et av formålene med etterforskningen være å skaffe til veie de nødvendige opplysninger for å tjene som forberedelse for barneverntjenestens behandling av saken. Mange politidistrikter nevner at de har et godt samarbeid med barneverntjenesten og riksadvokaten antar omfanget av etterforskningen best kan avklares gjennom et generelt samarbeid med denne tjenesten".

Sør-Vest politidistrikt mener at det er forholdsvis klart i hvilke tilfeller etterforskning er hensiktsmessig, og at man i hvert fall for alvorlig og gjentatt kriminalitet har klart for seg hvor bredt etterforskningen bør innrettes.

Tiltak 11- Etablere trygghetsprogrammet for fornærmede barn i alle politidistrikt

Sør-Vest politidistrikt støtter dette tiltaket og vi har allerede besluttet å implementere programmet i vårt politidistrikt.

Tiltak 12- Utvidet bruk av gjenopprettende prosess i U15-saker

Sør-Vest politidistrikt er enig i at man bør søke å overføre flere saker til konfliktrådet, også hvor gjerningspersonen er under 15 år. Vi er imidlertid noe tvilende til at gjennomføring av meklings i slike saker vil øke dersom politiet gis adgang til å oversende saker hvor det på overføringstidspunktet ikke foreligger samtykke fra begge parter.

For det første er det etisk betenkelig å skulle sende over en sak som eksempelvis gjelder integritetskrenkelser til konfliktrådet dersom offeret ikke uttrykkelig har samtykket til å møte gjerningspersonen i megling. Mange vil oppleve selve oversendelsen fra politiets side som en forventning om deltakelse. For det andre vil et manglende samtykke fra den mistenkte ofte bunne i at vedkommende ikke erkjenner å ha gjort den straffbare handlingen og/eller ikke er klar til å ta ansvar for denne. Felles for begge situasjoner er at saken egentlig ikke er egnet for megling.

Tiltaket kan lette politiets saksbehandling i en del mindre alvorlige saker og støttes derfor, men med de forbehold som nevnt over.

Tiltak 13- Etablering av lokale hurtigspor i U18-saker over hele landet

Sør-Vest politidistrikt er positive til innføring av et lokalt hurtigspor i U18-saker, og mener at dette kan gi en gevinst for samfunnsvernet. Det er viktig at man nøye vurderer økonomiske og administrative konsekvenser ved innføring nasjonalt, slik at de ønskede endringene er tilstrekkelig finansiert. For politiets del må det tas høyde for at det er behov for en ressursmessig kraftsamling når alvorlige saker som eksempelvis ran, drapsforsøk, voldtekt mv. skal etterforskes hurtig med tilstrekkelig kvalitet.

Med hilsen

Gøril Våland
Visepolitimester

Grete Winge
Politiinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
25/116498-2

Vår referanse:
25/116678 - 3

Sted, dato:
Tønsberg, 04.09.2025

Vedrørende høring om rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalite

1. Innledning

Høringssvaret er en samling av tilbakemeldinger innhentet gjennom en høringsrunde i hele politidistriktet. I tillegg til en bred invitasjon til å sende inn bidrag til høringen, er konkrete fagmiljøer innen forebygging og påtale særlig oppfordret til å bidra.

Selve gjennomføringen og sammenstillingen av høringen er organisert at en tverrfaglig gruppe bestående av:

- Linda Duvholt, Fag- og opplæringsansvarlig (FOA) etterforskning.
- Pernille Flage, FOA påtale
- Håvard Listaul, FOA forebygging
- Siv Elise Kvamsdal, strategisk forebyggende jurist.

Høringssvaret er bygget opp slik at tilbakemeldinger er tematisk knyttet til kapitteloppbyggingen i ekspertgruppen sin rapport. Dette med unntak av tilbakemelding på de konkrete foreslåtte tiltakene. Her er tilbakemeldingene tematisk knyttet til de konkrete tiltakene. I slutten av høringen er det lagt inn en refleksjon knyttet til behovet for et eget saksbehandlingssystem for ivaretagelse av det individrettede forebyggende arbeidet i politiet.

2. Høringssvar

2.1. Vedrørende Kapittel 1

Begrepsbruk i rapporten.

Vi støtter ekspertgruppen sin betraktning knyttet til begrepet "*alvorlige atferdsvansker*" i barnevernsloven, og at dette begrepet erstattes med begrepet "*barn som utsetter sin utvikling for alvorlig fare*".

2.2. Vedrørende Kapittel 2

Råd og anbefalinger fra barn, unge og voksne som har begått kriminalitet.

Her fremkommer mange gode perspektiv og anbefalinger som støttes. Særlig ønsker vi å fremheve tverrsektorielt samhandling, viktigheten av å kartlegge og utføre risikovurderinger med et individuelt oppfølgingsforløp. Dette i tillegg til tilrettelegging for barnet og familien, hvor de bakenforliggende årsakene analyseres og kartlegges. Fokus er på å forebygge utenforskap, hindre "dødgang" og gi tilbud om arbeidsmulighet og aktivitetstilbud.

Rapporten beskriver gode forebyggende tiltak og innsats for å forebygge kriminalitet hos barn og ungdom. Vi liker at det pekes på behovet for å tenke i to spor samtidig (jfr rapportens kapittel 4.4). Viktigheten av tidlig innsats støttes.

Kapittel 2.3.2: "Eldre klarer lett å rekruttere yngre".

Ekspertutvalget oppfordrer til mer politi på skolen. I den anledning bør det fremkomme noen faglige begrep og intensjoner. Dette for å fremme et tettere samarbeid mellom politi og miljøarbeidere/sosiallærere, og synliggjøre at politiet ikke bør overta skolens ansvar og arena.

Kapittel 2.3.3: "Det viktigste er å ha noe å gjøre".

Flere miljøarbeidere i skolene kan være et viktig middel og støtteelement. Det vil muligens gi mer positive følelser og opplevelse av mestring. Skolemestring er et godt forebyggende tiltak som vil bidra til å hindre utenforskap. Anbefalingen støttes.

Kapittel 2.3.4: "Uansett hvor man er, er folka som jobber der viktigst".

Her foreslår vi å legge til følgende punkt på råd og anbefaling:

- Voksne må være interessert, engasjert og nysgjerrige på barna.

2.3. Vedrørende Kapittel 4

4.4: Ekspertgruppens vurdering.

Rapporten beskriver gode forebyggende tiltak og innsats for å forebygge kriminalitet hos barn og ungdom. Viktigheten av tidlig innsats støttes, samt viktigheten av å arbeide i to spor:

1. Forebyggende tiltak for å hindre at barn kommer inn i kriminalitet

2. Nødvendige og målrettede tiltak når barn har begått gjentatt eller alvorlig kriminalitet og trenger hjelp til å komme ut av det.

I det arbeidet vil et tverrsektorielt samhandling og samarbeid være sentralt.

2.4. Vedrørende forslag til tiltak

Tiltak 1. Gul vest-rolle

Styrkingen og tydeliggjøringen av barnevernets sin koordinatørrolle – å ta på seg den "gule vesten" – i samarbeidet støttes.

Tiltak 2. Rød knapp-samarbeid.

Tanken om å etablere en fast samarbeidsstruktur for å håndtere denne type bekymringer støttes. Det pekes på at det allerede er etablert tilsvarende strukturer for å håndtere andre typer utfordringer, blant annet innen psykiatri. Dette med gode erfaringer. Det pekes også på at det kan være lurt at det arbeides ut fra en form for risikomarkører¹ eller kartleggingsskjema som sikrer enhetlig tilnærming nasjonalt.

I en slik regional ressurs er det viktig at de som utpekes har tilstrekkelig fenomenforståelse og faglig forebyggende kompetanse. Det er også viktig å være bevisst at den regionale samarbeidsstrukturen ikke skal oppleves som et forsinkende ledd.

Tiltak 3. Utrede endring i taushetsplikt og informasjonsdeling.

Ulike regler om taushetsplikt har i mange sammenhenger blitt fremhevet som en barriere i samarbeidet mellom offentlige etater. Politiet kan i stor utstrekning dele opplysninger dersom det gjøres i bestemte sammenhenger, mens f.eks. helsemyndighetene har en mer begrenset delingsadgang.

Det har over tid og i flere sammenhenger vært uttalt et behov for en bestemmelse tilsvarende den danske rettsplejeloven § 115 som åpner for en mer systematisert utveksling av opplysninger mellom politi, helse og sosiale myndigheter i et etablert forebyggende arbeid. Det fremgår av bestemmelsen at informasjon som politiet har mottatt i dette samarbeidet ikke skal brukes i etterforskning.

I dissensen fra Marte Havre er det i kapittel 14.6 foreslått en endring i forvaltningsloven § 13 som går ut på at politi som deltar i forbyggende arbeid ikke skal dele opplysninger videre til etterforskning – og at politiets datasystemer må tilpasses et forbud om informasjonsdeling fra forebyggende arbeid over i straffesakssporet. Videre foreslås en egen hjemmel som skal straffebelegge muntlig deling av informasjon fra forebygging til etterforskning/påtale. Vi har allerede strl. § 209 som straffebelegger brudd på taushetsplikt. Formålet bør være å forenkle taushetsreglene innenfor arbeidet med unge som begår alvorlig eller gjentatt kriminalitet. Dette gjøres best ved en fellesregel som åpne for deling innenfor et bestemt og begrenset formål og at man ved eventuelt misbruk/brudd på taushetsregler benytter de allerede eksisterende hjemler ved brudd på taushetsplikten.

Tiltak 7. Utvikle MST-tiltak som treffer flere barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet.

Økt bruk av multisystemiske behandlingstiltak (MST) støttes. Det pekes også på at selv om man har fokus på barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet – må man se dette i sammenheng med resten av familien. Utfordringer knyttet til tvil om ansvar og ansvarspulverisering bør kunne ivaretas gjennom tydelig rolleavklaring i instruks. Det pekes også på at det er viktig at MST er inne med tiltak tilstrekkelig lenge til at det får ønsket effekt – også utover 3 måneder.

Tiltak 8. Økt utbredelse av voldsspesifikk behandling av barn.

¹ Jf "Politiets nasjonale retningslinje for melding om saknet person."

Forebyggende innsats starter i tidlig ung alder. Barn bør fra tidlig alder lære sinnemestringsstrategier. Flere barnehager og barneskoler har fokus på dette. En utfordring kan være når ikke alle barn ses da de ikke går i barnehagen, og således ikke fanges opp. Eksempler på dette verktøyet kan være "ART" eller "steg for steg". Mindreårige bør få samme tilbud og mulighet som de voksne. Fravær av motivasjon har i denne sammenheng vært nevnt som et "hinder", men det bør ikke være det som hindrer tilbud fra for eksempel ATV (Alternativ til vold).

Tiltak 9. Tilbud til barn som har skadelig seksuell adferd må ses i sammenheng.

Det støttes at tilbud til barn som har skadelig seksuell adferd utredes videre med formål om å nå best mulig resultat for det enkelte individ.

Tiltak 10: Tydeligere retningslinjer for etterforskning av U15-saker.

Barn under 15 år kan ikke straffes og er særlig sårbare for rekruttering til kriminelle nettverk. Disse barna må ha hjelp til å stoppes dersom de begår gjentatte kriminelle handlinger. Politiet kan ikke bruke tradisjonelle tvangsmidler. En tradisjonell etterforskning av et straffbart forhold begått av U-15 kan ha forebyggende effekt for den enkelte, og eventuelt uroe det miljøet barnet befinner seg i. Etterforskningen kan fremskaffe et godt beslutningsgrunnlag for barnevernet som gjøres i stand til å sette inn godt tilpassede tiltak. Politiet er best egnet til å avklare om, og i hvilket omfang kriminalitet har funnet sted, hva som har skjedd, hvem som har vært involvert, om andre som er strafferettslig ansvarlige har deltatt. Etterforskningen kan avklare om barnet har blitt rekruttert til kriminalitet og iverksette tiltak for å bringe barnet ut av situasjoner hvor de utnyttes til å begå kriminelle handlinger.

Det følger av straffeprosessloven § 224 annet ledd at etterforskningsplikten gjelder "også der en mulig lovbrøyer ikke kan straffes fordi vedkommende var mellom 12 og 15 år på gjerningstidspunktet" og at Riksadvokaten kan gi retningslinjer om den nærmere gjennomføringen og begrensninger i plikten. Det må av kapasitetshensyn prioriteres hvilke sakstyper som skal etterforskes, og for å sørge for likebehandling bør det gis klare retningslinjer for hvilke kriminalitetstyper som skal etterforskes. Foruten seksuallovbrudd og alvorlig voldskriminalitet er det nærliggende å etterforske kriminalitet som kan settes i forbindelse med kriminelle nettverk, f.eks. omsetning av narkotika. Spørsmålet om etterforskning skal iverksettes, og i hvilken grad må avgjøres ut fra en barnets beste vurdering.

Riksadvokaten bør komme med en anbefaling på hvordan disse sakene behandles i politidistriktet. Bør det etableres egne etterforskningsteam som bygger sin spesialistkompetanse, øker sin kunnskap, blir mer effektivt og får økt forståelse av konfliktrådet og ungdomsstraff? Team bestående av personell er interessert i arbeidsfeltet, har fenomenforståelse av ungdomshjernens utvikling og vil møte ungdommen på en profesjonell adekvat måte.

Tiltak 11: Etablere trygghetsprogrammet i alle politidistrikt.

Vi har gode erfaringer med trygghetsprogrammet i vårt politidistrikt, men som det påpekes i rapporten er dette en ordning som i dag er tuftet på kommunenes frivillige deltagelse. Slik det praktiseres i dag ansvarliggjøres derfor kommunene i stor grad i arbeidet. Slik vi leser rapporten foreslår utvalget å legge mer ansvar over på politiet. Dette bør isåfall utredes nærmere for å kartlegge om dette kan ha noen utilsiktede konsekvenser i form av at kommunene i større grad lener seg på politiet, og nedtoner sin egen rolle/ansvar. En eventuell utvidelse av trygghetsprogrammet til å gjelde alle kommuner og vil kreve systematisk involvering fra kommunens side.

Trygghetsprogrammet er i dag etablert som en del av SLT-samarbeidet, og det er derfor betimelig å spørre seg om en slik etableringen fremtvinger et behov for en pålagt etablering av et SLT-samarbeid i alle landets kommuner.

Det bør også ses på hvordan man kan bruke det eksisterende tilbudet i støttesentrene og barnehusene mer aktivt inn i dette arbeidet.

Tiltak 12: Utvidet bruk av gjenopprettende prosess i U15-saker.

Konfliktrådet viser til at voldssakene øker i antall blant U15 og disse sakene er særlig egnet for gjenopprettende prosess. Voldsutøver får anledning til å gjøre opp for seg og bidra til å skape seg en mer bærekraftig fremtid. Riksadvokaten har i utkast til nytt konfliktrådsrundskriv påpekt at oversendelse av henlagt straffesak til sivil behandling kan være brudd på taushetsplikt, og det må innhentes samtykke til oversendelse til deling av opplysninger fra straffesak før oversendelse.

En forenkling av samtykkerutinene støttes, samt at en slik forenkling forsterkes av en kompetanseheving internt i politiet knyttet til gjenopprettende prosess og konfliktrådets tilbud. Vi vil også fremheve at vi i Sør-Øst har god erfaring med at dersom partene er i tvil om de ønsker å få sin sak fremmet i konfliktråd, bruker vi konfliktrådet selv til å ta kontakt for å informere ytterligere om deres tilbud.

Slik forslaget er formulert, antar vi at det er overføring av sak som er henlagt fordi gjerningsperson er under 15 år som er tiltenkt at kan overføres konfliktråd uten samtykke. Men vi ser samtidig at konfliktrådet er en god arena for å håndtere henlagte saker hvor mistenkte er over 15 år.

Vi foreslår derfor at det samtidig kan vurderes om en forenkling av samtykket også skal gjelde for barn og unge mellom 15 og 18 år, forankret i en vurdering av barnets beste. Ved en slik utvidelse må en forenkling i såfall være knyttet til 2 ulike samtykker. Det ene gjelder samtykke til å oversende en pågående straffesak til konfliktrådet for behandling. Det andre gjelder samtykke til å overføre og dele opplysninger fra henlagt straffesak med konfliktrådet. Så lenge vi i politiet mener en sak er egnet for konfliktrådsbehandling, er vår erfaring at konfliktrådet selv er de beste til å informere om tilbudet og motivere partene til å delta.

Økt saksmengde hos konfliktrådet, samt forenklet saksbehandling og kortere saksbehandlingstid, anser vi som en ønsket konsekvens av en eventuell endring i regelverket.

Tiltak 13: Etablering av lokale hurtigspor i U18-saker over hele landet.

Forslaget støttes, og ønskes velkommen.

Tiltak 18: Vurderes om fengslingsfristen i kjennelser om varetekt unntaksvis bør settes til fire uker for barn.

Forslaget støttes for de tilfellene hvor 2 uker fengsling åpenbart er for kort tid.

Tiltak 20: Endringer i barnevernsloven.

Forslaget om å ta ut begrepet "*tvang*" fra barnevernsloven kapittel 10 og i stedet bruke begrepene "*begrensninger*", "*inngrep*" og "*fysisk makt*" støttes. Se også kommentar knyttet til rapportens kapittel 1.4.1 om begrepet "*barn som utsetter sin utvikling for alvorlig fare*".

2.5. Vedrørende Kapittel 14.

Særuttalelse av Merete Havre.

Ekspertutvalget har jobbet godt, men Havre belyser også områder som vil være sentralt viktige i dette arbeidet.

Bør forvaltningssporet utredes i større grad? Vil et slik utvalg finne mer og bedre optimale løsninger som vil gi en mer forebyggende effekt, både i forkant og mer langsiktig? Forvaltningssporet vil ikke erstatte, men være en tilførsel eller kanskje bedre egnet i enkelte situasjoner. Det anbefales i rapporten at hvert individ bør vurderes ut ifra "sitt" liv og ståsted. Forebygging skjer på ulike nivå. Tiltak i forvaltningssporet kan bidra til forebygging på kort og lengre sikt. Dette bør derfor vurderes når vi ser tegn på at ungdomskriminaliteten skjer i yngre alder.

Anbefalingen om å lovfeste et særskilt straffebud i straffeloven for voksne (over 18 år) som bruker barn til å utføre kriminell aktivitet støttes. Et slikt straffebud anser vi som en styrkning av barns rettssikkerhet.

Tanken om å skape større avstand mellom de ulike fagfeltene internt i politiet slik det er foreslått støttes ikke. Dette skaper en økt risiko for "silotankegang" og manglende helhetsforståelse. Et annet moment som er påpekt, er det problematiske i om det innad i politiet er en taushetsplikt som hindrer at man internt kan dele kunnskap om konkrete straffbare handlinger som er begått. Vil det være i tråd med samfunnets forventning at politiet kjenner til slike straffbare handlinger, men er begrenset i sine virkemidler grunnet en intern taushetsplikt? Eller er det bedre at politiet ut fra en konkret vurdering av barnets beste kan velge å håndtere saken utenfor straffesak?

Mange utfordringer knyttet til taushetsplikt kan løses med felles forventningsavklaring inn i ulike samhandlingsfora². Behovet for å straffebelegge brudd på taushetsplikt mener vi er godt nok ivare tatt gjennom eksisterende lovgiving. Se vår betraktning knyttet til tiltak 3 for nærmere redegjørelse.

Havre peker på et behov for endring i politiets datasystemer. Dette behovet støttes, men da kanskje ut fra et annet perspektiv enn det Havre fremmer. Se egen beskrivelse her i høringsvarets kapittel 2.5.1.

2.5.1. En betraktning knyttet til behovet for et forebyggende saksbehandlingssystem.

I sin dissens påpeker Havre et behov for en endring i politiets datasystem. Havre sin innfallsvinkel er å sikre informasjon mot videre deling. Den tanken støttes, men kanskje mer med fokus på å ha et enhetlig system for saksbehandling innen det forebyggende området. Et slikt enhetlig system vil nødvendigvis også innebære en løsning for å skjerme og tilgangsstyre innsyn til en del informasjon – slik Havre etterlyser.

I dag er situasjonen at saksbehandling innenfor det forebyggende området ivaretas fragmentert og ved bruk av flere ulike datasystemer. Dette er blant annet styrt av regler knyttet til personvern, og at man kun skal ha tilgang til informasjon man har et tjenstlig behov for tilgang til. Saksbehandling og arkivering i Websak, bruk av prosjektmodul i Indicia og opprettelse av sak/dokument i BL for ivaretagelse av forebyggende oppgaver er praktiske eksempler på dette.

² Se eksempel i vedlegg 1.

Et annet argument for å relansere tanken om et saksbehandlingssystem for individrettet forebyggende arbeid, er at det kan være det nødvendige verktøyet for å gi politiet større "selvtillit" til å jobbe forebyggende opp mot enkeltindivider. Dette i stedet for å jobbe reaktivt i straffesakssporet. Ut fra tankegangen i rapportens kapittel 4.4 er det å komme tidlig inn for å snu en negativ utvikling et viktig verktøy.

Et forebyggende saksbehandlingssystem vil i større grad sette i system det å sette inn forebyggende tiltak på områder vi tradisjonelt har valgt å starte med å skrive en anmeldelse.

Et eksempel kan være bruk av konfliktråd. Hva om vi i stedet for å opprette en anmeldelse kan opprette en forebyggende sak, og sende saken rett til konfliktråd uten å opprette anmeldelse? Noen vil kanskje synes det er en uvant tanke å ikke ha "riset bak speilet" om at saken ikke kan sendes tilbake til politiet som straffesak dersom partene ikke kommer til enighet.

Samtidig gir vi partene en mulighet til å løse opp i sin konflikt på et lavere nivå – med de fordelene det innebærer. Politiet vil samtidig ha et enhetlig saksbehandlingssystem som ivaretar behovet for notoritet, slik at dersom tiltakene vi setter inn ikke gir den ønskede effekten har mulighet til senere å forsøke andre tiltak.

Med hilsen

Kjell Johan Abrahamsen
Påtaleleder

Nina Karstensen Bjørlo
Enhetsleder forebyggende enhet

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
25/116498-2

Vår referanse:
25/116516 - 3

Sted, dato:
Trondheim, 04.09.2025

Svar på høring om forslag til tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet

Trøndelag politidistrikt har gjennomgått rapporten fra ekspertgruppen av 13. mars 2025 som omhandler tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. Politidistriktet støtter tiltakene som det er vist til i kapittel 13. Dersom disse tiltakene gjennomføres vil de samlet kunne medføre en tettere oppfølging av barn som begår kriminalitet og forebygge ny kriminalitet.

Det kan bemerkes at det særlig er et tiltak som vil ha stor betydning i praksis for politiet: Tiltak 10, *Tydeligere retningslinjer for etterforskning av U15-saker*. Straffesaker med gjerningspersoner under 15 år behandles ulikt i politidistriktene. Omfanget av disse sakene er i endring. Med tanke på likebehandling og rettssikkerhet er det et stort behov for generelle retningslinjer på området.

Med hilsen

Kristin Ansnes
Politiinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
25/116498-2

Vår referanse:
25/112240 - 3

Sted, dato:
Bergen, 01.09.2025

Vedrørende høring om rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalite

Vest PD har gått gjennom rapporten og har brukt politifaglig kompetanse fra Forebyggende enhet og fra Felles Enhet for Etterforsking, og barnefaglig kompetanse fra Statens barnehus i utarbeidelsen av vårt høringssvar.

Vi mener det er en grundig og god rapport som belyser de viktigste problemstillingene, samt belyser kompleksiteten i utfordringene rundt de mest aktive og farlige unge kriminelle.

Rapporten peker også på dilemmaet mellom politiet sitt samfunnsoppdrag som skal bidra til samfunnets trygghet og beskyttelse, og barnevernet sitt oppdrag som skal begrunne sine tiltak i barnets beste. Det kan noen ganger være motstridende hensyn. Det er bra at rapporten peker på dette dilemmaet.

I all hovedsak støtter vi forslagene til tiltak som fremmes og vi synes forslag om endringer i lov om Barnevern er fornuftige.

Vi ønsker å kommentere nærmere noen av forslagene, og tar for oss forslagene fortløpende:

KAPITTEL 8: STATSFORVALTER SKAL GI BARNEVERNSTJENESTENE OPPLÆRING

Forslaget støttes. Det er også påpekt av statsforvalterens inspeksjonsrapport at lav bemanning, høyt sykefravær og stor turnover er en utfordring i mange barnevernsinstitusjoner. Opplæring og kunnskap bidrar til trygghet og kan redusere sykefravær og turnover.

Tiltak for å bedre samordning og overganger mellom tjenester og sektorer.

Vi støtter ekspertgruppen forståelse av dagens situasjon og synes forslaget om å etablere en fast samarbeidsstruktur – "Rød knapp samarbeidet" er et meget godt og et helt nødvendig tiltak.

KAPITTEL 9: TILTAK UTENFOR INSTITUSJON OG FENGSEL.

Her støttes alle de 11 forslagene til tiltak.

Fra et politifaglig perspektiv ser vi det som svært positivt at det etableres Trygghetsprogram for å gi tilbake trygghet og forebygge utvikling av kriminalitet hos offer. Vi har også stor tro på en mentorordning for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. Her har vi gode erfaringer med mentorordning for å forebygge radikaliserings.

Vi er enig i at utvidet bruk av gjenopprettende prosess for barn under 15 år er fornuftig i de riktige sakene.

Felles Enhet for Etterforskning ser utfordringene innen alvorlig ungdomskriminalitet på to områder:

- De under 18 år hvor det er en risiko og/eller de er blitt rekruttert inn i kriminelle nettverk og hvor det har oppstått en form for avhengighet
- De under 18 år som begår gjentatt alvorlig vold, og i noen tilfeller sedelighetsforbrytelser.

Vi erfarer at det er meget vanskelig å avdekke, forebygge og bryte unge sin avhengighet inn i kriminelle nettverk. Det kan være utfordringer med for eksempel å betale ut gjeld, ha direkte dialog med kriminelle, regulere nærmiljøet eller flytte den unge bort i tilstrekkelig grad. Vi savner at dette tema utdypes nærmere i rapporten.

Multisystemisk fokus

Når det gjelder de unge som begår alvorlig og gjentatt vold så har vi i dag ungdomsstraff og ungdomsoppfølgingen som virkemiddel. Det er ikke tilstrekkelig i forhold til de unge som har stor voldskapasitet og høy voldskapital. Her må det i større grad jobbes helhetlig med å se hele ungdommen, familien og andre forhold rundt. Barn og unge som begår gjentatt og alvorlig kriminalitet har ofte et komplekst utfordringsbilde som kan handle om flere ting som for eksempel rus, psykisk uhelse eller omsorgssvikt. De kan ha mange utfordringer. Vi har i dag ulike tjenester og tiltak som ikke nødvendigvis henger sammen, det er derfor positivt om man i mye større grad kan lykkes med så sette barn og familie i sentrum og koble de ulike tjenesten på etter behov ved å ha et multisystemisk fokus.

KAPITTEL 10: FORSLAG TIL TILTAK I INSTITUSJON OG FENGSEL

Vi støtter de fem tiltakene som er foreslått, men det er for mye med 4 barn i samme institusjon. Det bør ikke være mer enn max 3 samtidig.

Vi er enig i at å utvide, justere og forbedre dagens tiltak er riktig. Det ligger en struktur i Bufetat i dag som kan utnyttes bedre og utvikles ytterligere i samarbeid med Statsforvalter og Barneverns- og Helsenemda.

Vi er også enig i at grunnkapasiteten må opp. Dette har vært forsømt i flere år, spesielt på atferd høy gruppen. Manglende finansiering har medført at investeringsviljen på etablering av

tiltak i statlig regi har vært lav, noe som har medført høyt press på belegg på eksisterende tiltak/plasser, noe som er svært uheldig. Lavere kapasitetsutnyttelse må aksepteres i større grad enn tidligere. Dette er en særdeles krevende målgruppe.

Tverrsektoriell forløpstankegang er viktig, og at samarbeid er gjensidig forpliktende. Psykisk helse må i større grad tilby ambulante tjenester inn i tiltak. Videre må bistand og samarbeid med politi være tett og forpliktende. Det er i dag stor forskjell på hvordan ulike politidistrikt forholder seg til bistand til ulike tiltak, samt med tilbakeføring etter uteblivelse og rømming.

Støtter at kriminell lavalder er 15 år, og at barnevernet må være bedre i stand til å ivareta dem, med egnede bygg, egnede ansatte, en felles fagmodell og økt kompetanse om risiko og sikkerhet blant de ansatte som skal arbeide på institusjonene. Det er også behov for bedre utnyttelse og en likere forståelse av muligheten til å sette grenser og gjøre inngrep overfor det enkelte barn. I tillegg er det nødvendig med et bedre samarbeid mellom barnevern, spesialisthelsetjenesten og politiet.

Vi er enig i at rutinemessig lukkede institusjoner ikke bør etableres. Det er viktig at ledelsen for tiltaket selv kan ta vurderinger om låste/åpne dører ut fra behandlingsprogresjon. Denne målgruppen vil trenge låste dører og vindu i starten av opphold, samt ved enkelte hendelser. Dette fungerer tidvis i dag når ledelsen er godt skolert med lang erfaring. Utfordringen med flere ungdommer i samme tiltak er at en konsekvens (som låsing) for en ungdom, vil kunne påvirke behandlingen for en annen. Dette kan en delvis avverge med differensiert bygningsmasse, slik at en kan dele av avdelingen i flere deler ved behov.

Dagens regelverk kan brukes, men lokal ledelse må få tillit til å forvalte bruk av tvangsmidler uten for mye byråkrati.

Det er i dag enorme mengder med skrivearbeid for de ansatte rundt dette, noe som stjeler kapasitet og kan medføre vegring. Ungdommen har rett til å klage til statsforvalter, dette krever også ekstra skrivearbeid for de ansatte. Dette er ungdom som i en periode vil trenge rammer. Det er muligens der sis sjanse til endring av adferd.

Det er begrenset med prososial utvikling i tiltak med 4 ungdommer i denne målgruppen. Det er stor fare for påvirkning dem imellom. God bygningsmasse kan forebygge noe. Bygget må kunne deles i minst to avdelinger ved behov, samt en del hvor en ungdom kan være alene i perioder. En hybel til hybeltrening/utfasing vil også være bra. Dette vil kunne gi motivasjon og ringvirkninger på andre ungdommer.

Inntil fire barn i samme institusjon – her er vi ikke enig. Maks 3

Vi er ikke enig i at det kan være inntil 4 barn i denne målgruppen i samme institusjon. Det bør ikke være mer enn 2 ungdommer i hver enhet, 3 kan gå hvis bygget er bra. Det betyr at det må kunne deles av ved uro, en avdeling hvor en kan bo alene i perioder, samt en hybeltreningsdel. Viktig at ikke økonomi hindrer gode tiltak når det gjelder denne målgruppen.

En del av en organisatorisk tun-modell

Hvis tiltaket har gode bygg vil de kunne differensiere behandlingen på en god måte. Hvis det ikke er for mange ungdommer i hver avdeling kan en justere behandling og inngripende tiltak på en god måte, uten å måtte flytte dem fysisk. Det handler om justering av lovverk og samarbeid med statsforvalter og barneverntjenesten. Det bør være en viss avstand mellom boenhetene for disse ungdommene for å forebygge negativ påvirkning.

Lokalisering

Det er avgjørende at institusjonenes lokalisering gir tilstrekkelig tilgang på kvalifisert personell. Institusjonene må ha nærhet til nødetater, skoler og psykisk helsehjelp. Videre arenaer for prososial eksponering/trening.

For å rekruttere ansatte til slike tiltak må man være fleksibel og legge arbeidsforholdene best mulig til rette, også med tanke på turnus.

Bedre utnyttelse og likere forståelse av regelverket

God skolering av ledere og ansatte vil være viktig, samt fokus på hvordan beholde erfarne og dyktige medarbeidere i jobben.

Vi er enig i at handlingsrommet i dagens regelverk tolkes ulikt og utnyttes ikke.

Institusjonens omsorgsansvar er regulert i bvl. § 10-2.

Vi støtter ekspertgruppens syn på hva bvl. § 10-2 gir adgang til. Viktig at tiltakene ikke medfører for mye skriving og byråkrati, men at dialogen med Statsforvalter og nemda er god.

Tilstrekkelig ledelse, kompetanse og bemanning

Viktig at leder og ansatte har erfaring med målgruppen. Dette er en særlig krevende målgruppe, som har et særskilt behov for kontinuitet. Viktig med god turnus og ekstern veiledning til ansatte, i tillegg til tilstrekkelig bemanning, slik at de ansatte ivaretas på en god måte.

Felles fagmodell

Det viktigste er trinnmodell og systemisk tenkning. Viktig å unngå misforstått traumebevisst omsorg. Noen ganger må tvang benyttes. Denne målgruppen trenger rammer i perioder, av trygge, snille, aktive og kompetente ansatte.

Foreslåtte lovendringer som ekspertgruppen støtter

De foreslåtte endringene i bvl. kap. 10 er viktige og gode tiltak. Hvis det skal fungere må representanter hos statsforvalter og Helse- og barnevernsnemda, i større grad enn nå, inneha kompetanse om institusjonsopphold for akkurat denne målgruppen.

Ekspertgruppens lovforslag - lov av 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern

Gode forslag til endringer som ekspertgruppen kommer med. Spesielt viktig at tiltakene som skal romme de mest utfordrende ungdommene får bedre rammevilkår i behandlingen av disse. Det kan være siste mulighet man har til å rette opp en skjevutvikling før de går inn i voksentilværelsen.

Med hilsen

Kari Marie Kjellstad

Politiinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Kopi:

Kari Marie Kjellstad

Oslo politidistrikts høringssvar: Rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet

Til: Politidirektoratet

Dato: 01.09.25

Fra: Felles enhet for Forebygging, Oslo politidistrikt

Kopi til:

Gradering/klassifisering

Saksbehandler: Jarland, Gran

Versjon:

Vi takker for muligheten til å komme med innspill på rapporten fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. Vi berømmer arbeidet som er nedlagt av ekspertgruppen. Vi takker også for muligheten til å bidra med faglige innspill i løpet av prosessen, og viser også til politidistriktets innspill i møter med ekspertgruppen underveis i prosessen.

1. Bakgrunn og hovedpunkter

Tematikken berører en rekke ulike fagmiljøer i politidistriktet. Innspill fra ulike deler av distriktet er innhentet av Felles enhet for Forebygging (FF). Dette høringssvaret er et samlet svar fra Oslo politidistrikt, basert på interne høringssvar fra ulike fagmiljøer i distriktet. Høringssvaret baserer seg også på innspill fra Enhet Øst (ENØ), Felles enhet for Etterretning og Etterforskning (FEE) og Felles enhet for Påtale (FP).

1.1. Tolkning av mandatet og avgrensning

Som en del av vår egen gjennomgang av den samme målgruppen, og erfaringer fra vårt arbeid trekkes overlappende sårbarheter og store hjelpebehov frem som hovedutfordringen.¹ Måltrettet arbeid mot disse sårbarhetene utgjør selve grunnmuren i det forebyggende arbeidet. Dette er ikke utelukkende fordi slikt arbeid vil ha en forebyggende effekt på barne- og ungdomskriminaliteten, men også fordi dette i stor grad handler om å sikre best mulig oppvekstsvilkår for barn og unge. Dette er et budskap som Oslo politidistrikt står støtt ved.

Hva angår mandatet til arbeidsgruppen er dette imidlertid mer konkretisert til å gjelde de utfordringene som oppstår i skjæringspunktet mellom justissektoren og andre instanser i særlig krevende situasjoner. Spesielt gjelder dette i møte med barn og unge som utsetter seg selv og andre for fare, og som i dag mangler et tilbud som både ivaretar deres behov, og samtidig ivaretar behovet for samfunnsvern. Det er behov for både proaktive og reaktive tiltak i arbeidet med barne- og ungdomskriminaliteten.

På bakgrunnen av uenighetene som fremkommer i rapporten, mener vi det bør gis en avklaring på spørsmålet om at lovverket og menneskerettighetene setter forbud mot at samfunnsvernet kan begrunne virkemidler og tiltak i regi av barnevernet. Videre må det utredes hvordan barnets behov, og samfunnsvernet skal ivaretas i, eller utenfor

¹ Oslo politidistrikt. (2025). Barn og unge registrert med 10 eller flere anmeldelser i 2023

barnevernet. Dette er også i kjernen av ekspertgruppens mandat, og vi kan ikke se at spørsmålet er belyst fullt ut. På dette punktet stiller vi oss bak mindretallets bemerkninger.

Flere av tiltakene som foreslås, derunder styrking av tilbud som MST og bedre samhandling, er noe Oslo politidistrikt har etterlyst over lengre tid. Vi er positiv til disse tiltakene, og mener det vil ha en forebyggende effekt på barne- og ungdomskriminaliteten. Flere av de nevnte tiltakene, som hurtigspor i domstolen, trygghetsprogram og til dels også de beskrevne samarbeidsstrukturene eksisterer i dag i deler av landet. Eksempler som trekkes frem er etableringen av hurtigspor i Oslo tingrett, trygghetsprogrammet som et eksisterende tilbud i Oslo politidistrikt, og beredskapsarbeidet i bydel Stovner som kan sammenlignet med den funksjonen "rød knapp" samarbeidet er tiltenkt.

2. Oslo politidistrikts kommentarer til ekspertgruppens beskrivelse av nåsituasjonen

Beskrivelsen av nåsituasjonen som presenteres av ekspertgruppen sammenfaller i stor grad med Oslo politidistrikt sin situasjonsforståelse. Det er imidlertid noen lokale variasjoner. Spesielt ønsker vi å trekke frem utfordringer knyttet til samhandling og koordinering rundt det enkelte barn/ungdom, og viktigheten av kontinuitet. Dette, i kombinasjon med kapasitetsutfordringer på tvers av tjenester gir en rekke negative konsekvenser. Dette trekkes frem i ekspertgruppens beskrivelse av nåsituasjonen, og også av riksrevisjonen i deres kritikk av myndighetenes innsats mot barne- og ungdomskriminalitet.²

2.1. Samhandling på tvers av tjenester

Den lille gruppen barn og unge som utgjør målgruppen for ekspertgruppens mandat kjennetegnes av store, og overlappende utfordringer innenfor flere områder i livet deres. Dette knytter seg til levekår, utdanning og sysselsetting, nærmiljø med tilstedeværelse av kriminelle nettverk, og erfaring med vold og overgrep for å nevne noen. Dette gjenspeiler også bredden i de behovene denne gruppen har. Våre egne undersøkelser knyttet til denne gruppen viser også at dette i stor grad er unge, sårbare gutter, med sammensatte behov.³ Politiet har hverken ressurser eller faglige forutsetninger for å ivareta disse behovene alene.

Sammensatte utfordringer knyttet til levekår, nærmiljø og sosial tilhørighet trekkes særlig frem av nærpolitiet ved ENØ som en vedvarende utfordring. ENØ har ansvaret for polititjenesten i et geografisk område av Oslo hvor disse utfordringene er særlig fremtredende. Dette kommer også frem i enhetens egne analyser av kriminalitetsutfordringene i de bydeler og delbydeler som de har ansvar for.

Oslo politidistrikt deler bekymringer knyttet til kapasitetsutfordringer i barnevern og helsetjenester. Innspill fra nærpolitiet i ENØ, som deltar i denne samhandlingen på individnivå trekker også frem uklarheter rundt roller og ansvarsfordeling som en utfordring.

² Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot barne- og ungdomskriminalitet (Dokument 3:15, 2024-2025)

³ Oslo politidistrikt. (2025). Barn og unge registrert med 10 eller flere anmeldelser i 2023

Dette gjelder særlig i samhandlingen mellom politi og barnevern. Eksempelvis trekkes det frem særlig utfordringer i saker hvor:

- Barneverntjenesten ikke har aktiv sak på ungdommen, men politiet likevel vurderer at det er behov for oppfølging.
- Ungdommen fyller 18 år under oppfølgingen, trekker samtykket til ettervern og/eller barnevernets mandat faller bort, tross for at behovene for koordinert innsats består.
- Ulik tolking av regelverket for taushetsplikt og informasjonsdeling hindrer nødvendige avklaringer og felles situasjonsforståelse.

En gjentakende utfordring som FF har observert på tvers av de geografiske driftsenhetene er situasjoner hvor barn og unge ikke har tilgang til nødvendig hjelp fra helsetjenester eller barnevern. Dette gjelder både mangel på egnede institusjonsplasser eller andre behandlingstilbud, eller at de tilbud som finnes ikke har tilstrekkelig ressurser eller plasser.⁴ Dette trekkes også frem i riksrevisjonens kritikk av myndighetenes forebyggende innsats, som viser til brudd på bistandsplikten fra Bufetat.⁵ Hva angår utfordringer med kapasitet og ressurser mer generelt er det relevant å påpeke at Oslo kommune har en finansieringsmodell som skiller seg fra andre kommuner. Vi opplever her at det kan være store forskjeller mellom bydelene internt i kommunen. At de tiltak som setter i gang har tilstrekkelig med ressurser, og er tilgjengelig når akutt behov oppstår, er helt avgjørende for at de skal ha effekt.

Den strafferettslige lavalder i Norge er 15 år, noe som begrenser politiets mulighetsrom spesielt for barn under 15 år. Videre er det flere spesielle hensyn som skal ivaretas i politiets møte med mindreårige. Oslo politidistrikt er tydelig på at den kriminelle lavalder på 15 år bør stå fast. Det medfører imidlertid at barn under 15 år som begår kriminalitet, og som utgjør en fare for seg selv eller andre, må ha et godt tilbud utenfor justissektoren.

2.2. Viktigheten av kontinuitet og forutsigbarhet i tiltak

Barne- og ungdomskriminaliteten er et tema som vekker stort engasjement i den offentlige debatten, og blant politikere både nasjonalt og lokalt. Vi er positiv til at tematikken har fått bred offentlig og politisk oppmerksomhet, som også har ført til konkrete tiltak som den overnevnte ekspertgruppen. Slik oppmerksomhet, og en opphetet politisk debatt om temaet, har imidlertid ført til bekymring knyttet til pilotprosjekter og kortsiktig prosjektfinansiering til fordel for kontinuitet og langsiktighet i tiltak. Vi ønsker derfor å fremheve behovet for langsiktighet både i utarbeidelsen av tiltak, og i finansiering. At det forebyggende arbeidet i dag er preget av prosjektfinansiering og midlertidige tiltak trekkes også frem i riksrevisjonens kritikk.⁶

Barne- og ungdomskriminaliteten er ikke et kortsiktig eller akutt problem, men et betydelig samfunnsproblem som får store konsekvenser for de det angår. Det henger også tett sammen med levekårsutfordringer, sosiale ulikheter, psykisk og fysisk helse, og mye mer. Dette er utfordringen som samfunnet må være i stand til å håndtere ikke bare på kort sikt,

⁴ NOU 2023:24 Med barnet hele vegen: Barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit

⁵ Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot barne- og ungdomskriminalitet (Dokument 3:15, 2024-2025) Se spesielt s. 51-52

⁶ Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot barne- og ungdomskriminalitet (Dokument 3:15, 2024-2025)

men også på lang sikt. Oslo politidistrikt er bekymret for at langsiktige tiltak nedprioriteres til fordel for kortsiktige og reaktive tiltak.

Utfordringer knyttet til kortsiktige tiltak, nedprioriteringer og prosjektmidler trekkes også frem av ENØ, i deres innspill. Her vises det spesielt til nedprioritering av miljøarbeidere og sosialfaglige ressurser i skolen. Dette har en betydning både for arbeidet som kreves når man står i en posisjon hvor ungdom begår alvorlig og gjentatt kriminalitet, men også i tidligere avdekking og arbeid som retter seg mot kjente risikofaktorer, som vold, overgrep og omsorgssvikt. Skolen utgjør en svært viktig arena i ungdommers liv, og er derfor en viktig samarbeidspartner for politiet i den forebyggende arbeidet.

3. Kommentarer til utvalgte tiltak foreslått av ekspertgruppen

3.1. Samarbeidsstrukturene "gul vest" og "rød knapp"

Begrepet "gul vest" har blitt brukt av flere innenfor forebyggingsfeltet over lengre tid. Dette handler om uklarheter knyttet til hvem som har den koordinerende rollen i situasjoner hvor det er flere etater som arbeider rundt en ungdom. Oslo politidistrikt opplever i flere sammenhenger at representanter for politiet ender opp i en koordinerende rolle som vi hverken har ressurser, kompetanse, eller myndighet til å ivareta. Oslo politidistrikt støtter ekspertgruppens forslag om at barnevernet bør gis denne rollen. Det er imidlertid noen punkter som ikke er belyst i ekspertgruppens redegjørelse.

Det må tas stilling til om barnevernet skal, og har myndighet, til å fylle en slik rolle også i situasjoner hvor det ikke er en aktiv barnevernssak. Videre bør det avklares hvorvidt en slik koordinering setter krav til samtykke. Dersom det legges til grunn at en slik koordinering krever samtykke, bør det også redegjøres for hvordan samhandling mellom tjenester skal ivaretas i tilfeller hvor samtykke ikke foreligger. Oslo politidistrikt sin erfaring er at man i mange tilfeller lykkes med å innhente samtykke fra ungdommen og/eller foresatte, men at dette ikke gjelder i alle saker. Vi er spesielt bekymret for at de ungdommene hvor det ikke foreligger samtykke fortsatt vil falle utenfor et helhetlig og koordinert tjenestetilbud. Det vises også til bemerkninger om foresattes rolle i punkt 4.3

ENØ bemerker at samarbeidsstrukturen som beskrives i noen grad praktiseres i enkelte bydeler i dag. Et eksempel som trekkes frem er bydel Stovner, hvor beredskapsarbeidet i bydelen har flere likhetstrekk med det som beskrives som "rød knapp" samarbeid av ekspertgruppen.

Bydel Stovner arbeider etter "Beredskapsplan for akutte hendelser i ungdomsmiljøet" (Revidert utgave 3.0, av 10.06.24). Planen er et verktøy til støtte og håndtering av akutte og alvorlige hendelser som påvirker ungdomsmiljøet og hvor det er aktuelt å ta i bruk krisehåndteringstiltak. De bygger arbeidet på de fire grunnleggende prinsippene for beredskapsarbeid (ansvarsprinsippet, likhetsprinsippet, nærhetsprinsippet og samvirkeprinsippet). Dette er i samsvar med Ekspertgruppens rapport, punkt 8.3.2, hvor

de viser til Justis- og beredskapsdepartementet som kilde.⁷ Videre håndtering skjer gjennom å varsle, mobilisere, håndtere og normalisere.

ENØ sin klare oppfatning er at det er de *lokale* strukturene som er vesentlig. Den lokale kjennskap til individet og dens ungdomsmiljø, kjennskap til skole og fritidsarenaer, er i denne sammenheng vesentlig for å sikre helhetsforståelse og danner en del av grunnlaget for hvilke konkrete tiltak som kan være mest treffende.

Svingninger i konfliktbildet for barn og unge som er en del av kriminelle miljøer, eller som begår gjentatt og alvorlig kriminalitet, er hurtig og uforutsigbar. I flere tilfeller er det behov for umiddelbar innsats og ulike etaters oppfølgingsansvar trår i verk umiddelbart. Ekspertgruppen foreslår at Bufetat/ BFE gis i oppdraga å koordinere og lede Rød- knapp samarbeidet på regionalt nivå, med ansvar for å kalle inn til avklaringsmøte innen tre dager etter mottatt varsel.

I det interne høringssvaret fra ENØ anbefales det å videreføre den opprinnelige forståelsen av likhetsprinsippet i beredskapsarbeidet. Den struktur man arbeider etter under "kriser", bør i størst mulig grad være lik den organisering man har i den daglige driften. Mottak av varsler bør håndteres kommunalt. Dette er sentralt fordi den, etter vårt syn, sikrer at beslutningstakere og utøvere kjenner de lokale forholdene, miljøene og de involverte personene. Slik kjennskap bidrar til helhetlig situasjonsforståelse så vel som for individet og påvirkning av gruppe/ miljø, så vel som raskere beslutningsprosesser og bedre samordning. Tidsaspektet på tre dager kan også synes å kunne bli kortere. Herunder vil også de *sosioemosjonelle samordningsmekanismer* være ivarettatt i større grad ved at tillit, relasjoner og kjennskap til den enkeltes aktørs roller kan bygge opp under god gruppedynamikk gjennom samhandlingen.⁸

Videre ønsker vi å påpeke at ved å foreslå at politiet, i et så viktig samarbeid og med en sentral rolle, skal bli bedt om å forlate møtet, kan bryte med *samvirkeprinsippet*. Dette prinsippet hva gjelder samfunnssikkerhet og beredskapsfaget, er av Justis- og beredskapsdepartementet framhevet som et av fire grunnleggende hovedprinsipp: "myndigheter, virksomheter og etater har et selvstendig ansvar for å sikre et best mulig samvirke med relevante aktører og virksomheter i arbeidet med forebygging, beredskap og krisehåndtering".⁹

I oppfølging av en ungdom etterstreber politiet å imøtekomme individet og dens familie på best mulig måte. Dersom det er begrensninger i kognitive ferdigheter eller forståelse, evner eller andre helsemessige utfordringer kan dette være avgjørende for politiets håndtering og forståelse av situasjonen. Tilgang på denne informasjonen kan dermed være svært viktig for den helhetlige oppfølgingen og forståelsen for ungdommens mestringsevne, også fra et politiperspektiv.

⁷ "Hovedprinsipper i beredskapsarbeidet", Justis- og beredskapsdepartementet:
<https://www.regjeringen.no/no/tema/samfunnssikkerhet-og-beredskap/innsikt/hovedprinsipper-i-beredskapsarbeidet/id2339996/>

⁸ "Beredskapsorganisasjon og kriseledelse", Borch og Andreassen (2020), Fagbokforlaget

⁹ "Hovedprinsipper i beredskapsarbeidet", Justis- og beredskapsdepartementet:
<https://www.regjeringen.no/no/tema/samfunnssikkerhet-og-beredskap/innsikt/hovedprinsipper-i-beredskapsarbeidet/id2339996/>

3.2. Straffesaksbehandling

3.2.1. Etterforskning av straffesaker med gjerningsperson under 15 år ("U15-saker")

Ekspertgruppen mener det er behov for sentrale retningslinjer som bidrar til prioritering av saker hvor gjerningspersonen er under 15 år (u15-saker). Og videre at det anbefales at riksadvokaten tydeliggjør sine retningslinjer om i hvilke tilfeller og på hvilken måte politiet skal etterforske saker der antatt gjerningsperson er under 15 år. Oslo politidistrikt støtter dette tiltaket. Viktigheten av etterforskning av U15-saker trekkes også frem i Oslo politidistrikt sin rapport om unge som begår gjentatt kriminalitet.¹⁰

Det anslås av ekspertgruppen at økt etterforskning av u15 saker vil kreve om lag 24 ekstra årsverk i politiet per år nasjonalt, men en beregnet økonomisk kostnad på kr 27 millioner. Hvor mye mer ressurser dette vil kreve vil naturlig nok avhenge av de eventuelle retningslinjer. Felles enhet for Påtale påpeker at økt prioritering av etterforskning av u15 saker også vil innebære en økonomisk kostand for påtalemyndighetene i politiet, og det er uklart om dette er beregnet i anslaget på 24 ekstra årsverk i politiet per år.

Ekspertgruppen har foreslått utvidet bruk av gjenopprettende prosess i u15 saker. Oslo politidistrikt og Konfliktrådet i Oslo har i sin samarbeidsavtale for 2025 blitt enige om at påtalemyndigheten i Oslo politidistrikt skal vurdere bruk av konfliktråd i alle u15 saker, og anser det som et viktig tiltak. I 2024 overførte Oslo politidistrikt 28 u15 saker til konfliktrådet. Det kan imidlertid være ressurskrevende å innhente samtykke til slik overføring i u15 saker, og det kan være saker hvor de partene ikke samtykker til overføring. Oslo politidistrikt støtter således at det utredes en hjemmel for at politiet kan overføre saker til konfliktrådet uten samtykke der barnet er under 15 år.

3.2.2. Etablering av lokale hurtigspor i saker med gjerningspersoner mellom 15 og 17 år ("U18 saker")

Ekspertgruppen har foreslått at det etableres lokale hurtigspor for u18-saker over hele landet. I statsbudsjettet for 2025 er det bevilget midler til en særlig innsats for hurtigere behandling av straffesaker for gjerningspersoner under 18 år i Agder, Oslo og Øst politidistrikt. Justisdepartementet er i anmodningsvedtak av 20. februar 2025 bedt om å legge til rette for implementering av hurtigspor for rask pådømmelse av lovbrudd begått av gjerningspersoner som var under 18 år på handlingstidspunktet, i de resterende politidistrikt innen 2026. Tiltaket er således allerede fulgt opp av Stortinget.

Hurtigsporet skal forebygge ny kriminalitet, øke trygghetsfølelsen, ivareta tilliten til rettssystemet, og sørge for treffsikre straffereaksjoner i rett tid. Et hovedmål er å få til mer effektiv og god samhandling i hele straffesakskjeden, og at ungdommen følges tett opp fra straffbar handling og frem til straffen er gjennomført. Oslo politidistrikt støtter dette tiltaket.

3.3. Trygghetsprogrammet

Trygghetsprogrammet er en systematisk oppfølging av alle barn og ungdom under 18 år som har vært utsatt for vold, ran, trusler eller seksuallovbrudd, eller vitne til dette. I tillegg blir alle, uansett alder, som har vært utsatt for hatkriminalitet, tilbudt Trygghetsprogrammet.

¹⁰ Oslo politidistrikt. (2025). Barn og unge registrert med 10 eller flere anmeldelser i 2023

I sitt interne høringssvar fremhever ENØ at til tross for navnet "Trygghetsprogram", er det i hovedsak en samtale. Gjennom strukturert gjennomgang av statistikk og uttrekk identifiseres barn og ungdom som har vært utsatt for, eller vitne til kriminalitet av en viss karakter, og de inviteres til en samtale. Det er frivillig å takke ja til samtalen. Dersom det fremkommer behov for videre oppfølging, kan politiet vise til andre instanser eller følge opp ungdommen med flere samtaler selv.

Eksempel på en såkalt trygghetsguide kan- ved siden av en politibetjent- være en lærer, en utekontakt, fotballtrener eller andre voksne som ungdommen har tillit og relasjon til. Alle ansatte i bydelene som arbeider med barn og ungdom skal ha kjennskap til Trygghetsprogrammet og hva det innebærer å være trygghetsguide.

Erfaringer tilsier at politiet opplever at de fleste som får tilbud om en Trygghetsoppfølging ikke anser det som nødvendig, men setter stor pris på at politiet tar kontakt. Dette er trygghetsskapende i seg selv, og relasjons- og tillitsbyggende.

Videre trekker ENØ i sitt interne høringssvar frem at det i flere av tilfellene er foresatte som har en større opplevelse av utrygghet, enn det ungdommen selv uttrykker. I de tilfellene reiser det seg spørsmål om forebyggere fra Nærpolitiseksjonen skal prioritere ressursbruk på å følge opp voksne, eller henvise de videre til øvrige instanser. Erfaringsmessig kan det være lange ventelister, liten kapasitet eller høy terskel for å få hjelp, for både barn og voksne. Politiet ser en fordel ved at lavterskeltilbud med psykologiske tjenester i bydelene har kapasitet og ressurser til å ta imot de som trenger akutt hjelp, også av mindre alvorlig karakter.

3.4. Utfordringer knyttet til taushetsplikt

Oslo politidistrikt har over lenger tid pekt på utfordringer knyttet til deling av informasjon på tvers av etater, derunder ulike regelverk og tolkning av taushetsplikt. Dette skaper utfordringer i samhandling mellom tjenester rundt enkeltpersoner. Oslo politidistrikt støtter ekspertgruppens anbefaling om at det utredes endringer i regelverket rundt taushetsplikt og informasjonsdeling slik at reglene for informasjonsdeling ikke blir et hinder for et godt samarbeid mellom sektorene. Vår opplevelse er at dette kan være et hinder for at barn- og unge får den nødvendige hjelpen de trenger til rett tid.

FP trekker i sitt interne høringssvar frem at politi, domstoler, kriminalomsorg og konfliktråd mangler ett felles datasystem for informasjonsdeling. Dette er en erfaring som har blitt aktualisert i arbeidet med hurtigspor i domstolen. Et felles system for informasjonsdeling og samhandling om enkeltpersoner og saker mellom alle aktørene i straffesakskjeden, ville bidratt til ytterligere effektivisering og nivåheving av samhandlingen. Domstoladministrasjonen er, i supplerende tildelingsbrev nr2 til statsbudsjettet for 2025 gitt i oppdrag å utrede behovet for samhandlingsløsning mellom aktørene i straffesakskjeden. Utredningen skal blant annet se på de juridiske rammene for en samhandlingsløsning. Etter Oslo politidistrikts syn bør arbeidet med en samhandlingsløsning og de juridiske rammene for dette ses i sammenheng med en eventuell utredning av reglene om taushetsplikt.

3.5. Koordinering mellom kommune, politi og helse ved løslatelse

Rapporten peker på at overganger mellom etater, spesielt ved løslatelse, er kritiske faser hvor mangelfull koordinering mellom politi, helse, barnevern og kriminalomsorg, kan føre til at unge mister oppfølging når behovet er størst. Ekspertgruppen anbefaler tydelige,

forpliktete samarbeidsrutiner og planlegging i forkant av løslatelsen, slik at helse- og omsorgstjenester, politi og øvrige aktører er samkjørte og kan tilby helhetlig støtte.

I praksis finnes gode eksempler på dette. I en bydel har man etablert et "soningsteam". Det er en ansatt i bydelen som har i oppgave å koordinere løslatelsen av den unge, og påse at løslatelsen er koordinert med familie, oppfølger fra politiet og bydel, skole og eventuelt andre relevante parter.

4. Øvrige bemerkninger

4.1. Viktigheten av bekymringssamtalen

Et tiltak som i liten grad er omtalt i ekspertgruppens rapport, men som trekkes frem av nærpolitiet i ENØ som svært viktig, er bekymringssamtalen.

Bekymringssamtalen beskrives som et av Nærpolitiets viktigste forebyggende verktøy i møte med barn og unge, i det personorienterte arbeidet når det utvises risikoatferd og/eller kriminalitet. En vesentlig presisering er å forstå bekymringssamtalens formål. Formålet med samtalen er å kartlegge og identifisere mulige årsaker og risikofaktorer hos den unge i forbindelse med kriminalitet. Herunder beskyttelsesfaktorer, hva som kan skape motivasjon til endring av atferd og hvilke ønsker og mål den unge har. Samtalen kan benyttes for å avtale kortsiktige og langsiktige mål for hva den unge selv kan gjøre, hva foresatte kan gjøre og hva politiet kan hjelpe til med.¹¹

Fokuset i samtalen er ofte ikke nødvendigvis *hva* som skjedde under hendelsen som er bakgrunnen for at ungdommen er invitert inn til en samtale, heller hvordan en kan unngå at det skjer igjen. Det er kartlegging av hvilket endringsarbeid som må skje over tid, som danner grunnlaget for samtalen. Det kan derfor være en generell misoppfatning at en bekymringssamtale alene vil få en ungdoms kriminalitet til å umiddelbart opphøre.

Et annet moment er at samtalen fordrer at den unge har evne til å reflektere over egen situasjon og se seg selv fra ulike perspektiver, til en viss grad. Det er naturlig at evnen til selvrefleksjon hovedsakelig innskrenkes jo yngre ungdommen er, eller om den har andre forutsetninger eller utfordringer i form av diagnoser eller utviklingsforstyrrelser.

4.2. Tiltak som retter seg mot familiefaktorer

Den tydeligste faktoren som fremkom i Oslo politidistrikts egne undersøkelser knyttet til målgruppen var sammenhengen mellom vold i nære relasjoner, omsorgssvikt, og andre faktorer i barnets oppvekstmiljø. Rapporten mangler en grundig drøfting av foreldrenes rolle – både som mulige beskyttelsesfaktorer og som potensielle risikofaktorer. Foreldre og foresatte har stor innflytelse over barnas liv, og barn er i stor grad priggitt sine omsorgspersoner. Barn kan ikke samtykke til hjelpetiltak på samme måte som voksne, og når foreldre selv er voldsutøvere, kan dette hindre barn i å få nødvendig hjelp.

For å kunne gi helhetlige og effektive tiltak, må det rettes sterkere oppmerksomhet mot barnets hjemmeforhold. Kunnskap om hvordan vold, overgrep og omsorgssvikt påvirker barns utvikling og atferd, må integreres i tiltakene som iverksettes. Dette gjelder ikke bare

¹¹ "I forkant: Kriminalitetsforebyggende politiarbeid", Lie (2015), Gyldendal Akademisk

barnet, men hele familien – inkludert søsken, som ofte står i fare for å havne i samme negative utvikling.

Barn som lever med vold i nære relasjoner – enten direkte eller indirekte – har i praksis dårligere rettsvern enn voksne. Når voldsutøver også er verge med samtykkekompetanse, risikerer barnet å bli stående uten reell tilgang på hjelp. Det er derfor avgjørende at samtykkespørsmål, vergeansvar og barns selvstendige rettigheter løftes tydeligere i arbeidet med tiltak for målgruppen.

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:
25/116498-2

Vår referanse:
25/116462 - 3

Sted, dato:
Hamar, 01.09.2025

Svar på høring om rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet

Det vises til brev fra Politidirektoratet av 19.5.25 "Vedr. høring om rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet". Det blir i brevet bedt om at eventuelle høringsinnspill fra rapporten oversendes POD for koordinering før oversendelse.

Høringen har blitt delt blant ulike forebyggende fagmiljøer i Innlandet politidistriktet. Det har kommet noen innspill som her er sammenfattet.

Rapporten "Om å holde kaldt og hjertet varmt" oppleves grundig. Den tar opp viktige og vanskelig tema som berør ungdomskriminalitet. Synet på barnet i rapporten, og tanken om at det på sikt vil være mye mer kostbart å la være å investere tungt i en bedre fremtid for noen av de mest utsatte barna i samfunnet vårt, støttes. Det oppleves at det i noen tilfeller ikke finnes gode nok tiltak for å få arbeidet godt med utfordringene knyttet til barn og unge som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet slik som lovverk og praksis er i dag.

Det er positivt at rapporten trekker frem konkrete tiltak, av tiltak som det er ønsket å gi innspill på og som spesielt har blitt trukket frem er følgende:

- Tiltak 1 og 2 - "Gul vest-rolle" og "Rød-knapp samarbeid"

Dette er tiltak som kan bedre ansvarsfordelingen og informasjonsdelingen i saker hvor det er nødvendig å sette inn gode og treffsikre tiltak for målgruppen. Det trekkes frem erfaringer fra distriktet om at enkelte kommuneansatte i førstelinjen er usikre på hvordan saker bør håndteres i praksis. Med den kunnskapen vi har om barne- og ungdomskriminalitet i dag bør både ansvars plassering, samarbeid og beslutningslinjer være tydeligere.

En annen erfaring som trekkes frem er at både kommunene og politiet ønsker tydeligere nasjonale retningslinjer for samhandling og koordineringsansvar. Det er her også nødvendig at det finnes gode tiltak rettet mot barn og unge i kommunene som det er formålstjenlig å sette inn. Av tiltak i ulike kommuner som har blitt trukket frem som positive er f.eks. mentorordning, miljøteam til å arbeide tett og helhetlig med barn og unge som man er bekymret for med tanke på kriminalitet, ungdomsveiledere i skolen, mulighet for barn/unge til å få seg sommer-/ekstrajobb, TIUR (Ringsaker kommune).

Det ses på som viktig at det er noen som har et utpekt ansvar for å ivareta en koordinator-rolle (gul-vest), og at dette blir regulert gjennom nasjonale føringer. Her er det nødvendig at det kommer inn øremerkede midler, slik at både barnverntjenesten og statsforvalter kan ta ansvaret som er skissert.

Det er også kommet innspill om at det er ønskelig med et større fokus på oppfølging av foreldre og familier hvor det blir identifisert vold/psykisk uhelse/rus. Det å forhindre en oppvekst med mangel på omsorg vil være svært god forebygging på sikt. Forskning viser at fravær av omsorg, tap av omsorg eller frykt for tap av omsorg gir en svært forhøyet risiko for skadevirkninger hos barn, og dermed en risiko for at det gir seg utslag i kriminalitet senere i livet. Det uttrykkes behov for bedre samarbeidsrutiner for informasjonsflyt fra politiet til barnevern for å tiltaksette i de tilfellene det foreligger mistanke om omsorgssvikt. Dersom dette skal fungere må barnevernet være rustet med både kapasitet og kompetanse for å undersøke og følge opp aktuelle familier.

Tiltak 3 "Utrede endringer i regelen om taushetsplikt og informasjonsdeling"

Det oppleves i dag noe ulikt hvordan de samarbeidene etatene tolker reglene om taushetsplikt og informasjonsdeling, og det støttes at det er et behov for at regelverket både materielt og i sin utforming legger bedre til rette for informasjonsdeling av taushetsbelagte opplysninger mellom offentlige tjenester. Det er viktig at sentrale aktører som barnevern, helsevesen, skole, kriminalomsorg, konfliktrådet, arbeids- og velferdstjenestene og politiet har tilstrekkelig adgang til å dele informasjon i samarbeid med formål å gi barn et helhetlig og samordnet hjelpetilbud.

Det er også viktig, når dette evt. skal utredes og vedtas, at det blir utarbeidet gode retningslinjer. Dersom dette skal knyttes opp mot et SLT-samarbeid, vil vi påpeke at ikke alle kommuner har etablert en SLT-ordning og at det i samme utredning vurderes å gjøre denne samordningsmodellen lovpålagt. En lovpålagt SLT-ordning er et uttrykt behov, spesielt fra de forebyggende kontaktpersonene i distriktet som ikke har en SLT-ordning eller SLT-koordinator hos sine samarbeidende kommuner. BTI, som nevnt i rapportens pkt. 5.6.1.5., er et eksempel på en samarbeidsstruktur som kan fungere i alle landets kommuner og som det bør settes et større fokus på, men det er avhengig av prioriteringer og ressurser.

Tiltak 10 "Etterforskning av U15saker", 11 "Etablere Trygghetsprogrammet", 12 "Utvidet bruk av gjenopprettende prosess i U15-saker, 13 "Etablering av hurtigspor i U18 saker over hele landet"

Det støttes og oppleves som et behov at det etableres tydeligere retningslinjer for etterforskning av U15-saker og at bruken av gjenopprettende prosess (konfliktråd) økes for denne type saker.

Etablering av Trygghetsprogrammet er med på å støtte opp under en helhetlig tankegang rundt arbeidet med forebygging, og det er et ønske om at det kommer/utarbeides en nasjonal standard/føring med mulighet for lokale tilpasninger. Det bør etableres hurtigspor ved alle landets politidistrikter. Dette er et tiltak som vil kreve økte øremerkede ressurser/prioriteringer gjennom hele straffesakskjeden.

Med hilsen

Tina Karila Granberg

*Fag- og tiltaksansvarlig
Politioverbetjent*

FEFE - Seksjon for forebygging

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.